

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ένα μουσείο για το θέατρο

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΟΛΩΜΟΥ

Ένα μουσείο για το θέατρο

Φοιτήτρια: Σολωμού Κατερίνα

Επιβλέπων: Καναρέλης Θεοκλής

Βασικό αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι το αρχαίο θέατρο της Λάρισας, η ανάδειξη – αξιοποίησή του και η σύνδεσή του με τη γύρω περιοχή.

Από το 1985, όπου έγινε η πρώτη διάνοιξη δοκιμαστικής τομής μέχρι και το 1998, όπου περατώθηκε η τρίτη φάση απαλλοτριώσεως, το αρχαίο θέατρο της Λάρισας έρχεται στην επιφάνεια. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών αλλά και κατά την ανέγερση νέων οικοδομών την ίδια χρονική περίοδο, αποκαλύπτονται σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα στο ιστορικό κέντρο. Παράλληλα, στα τελευταία αυτά 25 έτη, γίνεται έντονη προσπάθεια των δημοτικών αρχών για την αξιοποίηση των ευρημάτων και την ανάπλαση του ιστορικού κέντρου.

Η πρόταση συγκεκριμένα εστιάζει στη διαμόρφωση της περιοχής των νέων απαλλοτριώσεων, στο τμήμα που εφάπτεται στη νότια πλευρά του θεάτρου και περικλύεται από τις οδούς Παπαναστασίου, Βενιζέλου, Απόλλωνως και Κύπρου.

Πρόκειται για μια περιοχή συνεχώς μεταβαλλόμενη λόγω των ανασκαφών και των δημόσιων έργων διαμόρφωσης που φιλοξενεί κυρίως εμπορικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Στόχος της μελέτης – πρότασης είναι η ενίσχυση της προσπάθειας των αρχών για την ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της πόλης, η οικιοποίηση των κατοίκων με τα σημεία αυτά αλλά και η λειτουργία της ευρύτερης περιοχής ως πολιτιστικός-τουριστικός πόλος έλξης.

Αποτελείται από επεμβάσεις στο δημόσιο χώρο, διαμόρφωση τοπίου-πλατείας, προτάσεις χρήσεων γης και δημιουργία κοινωνικών-πολιτιστικών πόλων έλξης. Οι κτιριακές επεμβάσεις (μουσείο θεάτρου, χώροι εκδηλώσεων-διαλέξεων, θεατρική βιβλιοθήκη, βοηθητικοί χώροι λειτουργίας θεάτρου, περίπτερο ενημέρωσης-προώθησης κ.α.) πραγματοποιήθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να υποστηρίζουν τη λειτουργία του θεάτρου, να συντηρήσουν και να αναπτύξουν τη δυναμική των ήδη υπάρχοντων δραστηριοτήτων και των τοπικών επιχειρήσεων, να δημιουργήσουν νέες εστίες ζωής.

A museum theatre

Student: Solomou Katerina

Supervisor: Kanarelis Theoklis

The main subject of this diplomatic study is the ancient theatre of Larissa, its designation – its exploitation and its connection with the surrounding area.

Since 1985, where the first drilling of a probationary cut took place until 1998, when the third phase of expropriation was completed, the ancient theatre of Larissa comes to light. During the excavations and during the construction of new buildings at the same time period, significant archaeological finds are revealed in the historic centre. At the same time, in the last 25 years, the municipal authorities are making an enormous effort to exploit the findings and restore the historic centre.

This proposal specifically focuses on the formation of the area of the new expropriations, in the section adjoining the southern side of the theatre and it's surrounded by the streets of Papanastasiou, Venizelos, Apollonos and Cyprus.

It is an area constantly changing due to excavations and public construction conformations hosting mainly commercial and recreational activities.

The aim of the study - proposal is to strengthen the efforts of the authorities to promote the cultural heritage of the city, to accustom the inhabitants with these points and also the usage of the wider region as a cultural and tourist attraction.

It consists of interventions in the public space, arranging a masterplan, land use proposals and creation of social-cultural attractants. The structural interventions (the museum theatre, the events-lecture venues, theatrical library, staging areas, information-promotion booth, etc.) were organized in such a way as to support the theatre's function, to preserve and develop the dynamics of existing activities and local businesses, to create new occurrences of life.

ένα μουσείο για το θέατρο

διπλωματική εργασία

2017-2018

μελέτη - συγγραφή: Κατερίνα Σολωμού
επιβλέπων καθηγητής: Θεοκλής Καναρέλης

φωτογραφία εξωφύλλου: Κατερίνα Σολωμού

περιεχόμενα

εισαγωγή

κεφάλαιο i ανάλυση περιοχής μελέτης
α. ιστορική αναδρομή
β. αρχαίο θέατρο | ανασκαφές
γ. σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
δ. χρήσεις γης | πολιτιστικές εστίες
ε. οδικό δίκτυο
στ. σχέση με τη γύρω περιοχή

κεφάλαιο ii θέατρο και Λάρισα

κεφάλαιο iii αρχικές ιδέες - εξέλιξη πρότασης

κεφάλαιο iv πρόταση
α. στοχοθεσία-γενικά χαρακτηριστικά
β. οργάνωση δημόσιου χώρου
 & κτιριολογικού προγράμματος
σχέδια

κεφάλαιο v οργάνωση μουσείου

κεφάλαιο vi ενεργειακό πρόγραμμα

Εισαγωγή

Αντικείμενο ενδιαφέροντος της παρούσας διπλωματικής είναι το αρχαίο θέατρο της Λάρισας, η ανάδειξη - αξιοποίησή του και η σύνδεση με τη γύρω περιοχή.

Από το 1985, όπου έγινε η πρώτη διάνοιξη δοκιμαστικής τομής μέχρι και το 1998, που περατώθηκε η τρίτη φάση απαλλοτριώσεως, το αρχαίο θέατρο της Λάρισας έρχεται στην επιφάνεια. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών αλλά και κατά την ανέγερση νέων οικοδομών την ίδια χρονική περίοδο, αποκαλύπτονται σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα στο ιστορικό κέντρο. Παράλληλα, με τις ανασκαφές και μέχρι σήμερα, γίνεται έντονη προσπάθεια των δημοτικών αρχών για την αξιοποίηση των ευρημάτων και την ανάπλαση του ιστορικού κέντρου.

Η πρόταση συγκεκριμένα εστιάζει στη διαμόρφωση της περιοχής των νέων απαλλοτριώσεων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν, στο αστικό τμήμα που εφάπτεται στη νότια πλευρά του θεάτρου και ορίζουν οι οδοί Παπαναστασίου, Βενιζέλου, Απόλλωνος και Κύπρου. Πρόκειται για μια περιοχή που φιλοξενεί κυρίως εμπορικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες με μεταβαλλόμενα συνθετικά στοιχεία λόγω των ανασκαφών και των δημόσιων έργων διαμόρφωσης,

Στόχος της μελέτης | πρότασης είναι η ενίσχυση της προσπάθειας των αρχών για την ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της πόλης, η οικειοποίηση των κατοίκων με τα σημεία αυτά, η ένταξή τους στις καθημερινές δραστηριότητες των πολιτών και η λειτουργία της ευρύτερης περιοχής ως πολιτιστικός και τουριστικός πόλος έλξης.

Η πρόταση επιχειρεί να οργανώσει το δημόσιο χώρο και να το συνδέσει με την υπάρχουσα κατάσταση, με τη διαμόρφωση τοπίου-πλατείας, τις προτάσεις χρήσεων γης και τη δημιουργία κοινωνικών-πολιτιστικών πόλων έλξης. Το κτηριολογικό πρόγραμμα (μουσείο θεάτρου, χώροι εκδηλώσεων-διαλέξεων, θεατρική βιβλιοθήκη, βοηθητικοί χώροι λειτουργίας θεάτρου, περίπτερο ενημέρωσης-προώθησης κ.α.) οργανώθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να υποστηρίζει τη λειτουργία του θεάτρου, να συντηρήσει και να αναπτύξει τη δυναμική των ήδη υπάρχοντων δραστηριοτήτων και των τοπικών επιχειρήσεων, να δημιουργήσει νέες εστιές ζωής.

Ταυτόχρονα, η πρόταση μελετήθηκε και τροποποιήθηκε ώστε η λειτουργία των εγκαταστάσεων να είναι φιλική προς το περιβάλλον, κρατώντας χαμηλά τα επίπεδα κατανάλωσης ενέργειας.

κεφάλαιο i

περιοχή μελέτης

α.ιστορική αναδρομή

Η Λάρισα, η πρωτεύουσα της Θεσσαλίας, βρίσκεται κεντρικά του ανατολικού τμήματος του Θεσσαλικού κάμπου.

Η ευνοϊκή τοποθεσία της Λάρισας στις όχθες του Πηνειού ποταμού, είχε επιλεγεί για κατοίκηση ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους. Ο πρώτος οικισμός, σύμφωνα με τις αρχαιολογικές έρευνες, ανάγεται στη νεολιθική εποχή και βρισκόταν στο λόφο του Αγίου Αχιλλείου (εικόνα i.1), στην αρχαία Ακρόπολη- “Λόφος Φρουρίου”.

Η πόλη άρχισε να εκτείνεται έξω από τα τείχη του Λόφου στην πελασγική περίοδο και άρχισε να ακμάζει από τον 8ο αι. π.Χ. και ως τα τέλη του 7ου αιώνα. Σύμφωνα με φιλολογικές πηγές και αρχαιολογικές μαρτυρίες, είχε το προβάδισμα από τις άλλες θεσσαλικές πόλεις και επεκράτησε σε μεγάλη έκταση της εύφορης θεσσαλικής πεδιάδας αποτελώντας της έδρα της νομισματικής και πολιτιστικής ένωσης των Θεσσαλών που διήρκεσε μέχρι τον 6ο και 5ο αι. π.Χ. Η ευημερία συνεχίζεται και η Λάρισα μετατρέπεται σε διοικητικό και αγροτικό κέντρο, με την Ακρόπολη να εξελίσσεται και να φιλοξενεί σημαντικά πολιτισμικά μνημεία, μεταξύ αυτών και το πρώτο αρχαίο θέατρο τον 3ο αιώνα π.Χ.

Η γιγαντωμένη πληθυσμιακά και οικονομικά πόλη μετατρέπεται σε πεδίο εμφύλιων συγκρούσεων και καταστροφών κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Το Α΄ αρχαίο θέατρο φιλοξενεί μάχες αρένας και οι παραστάσεις θεατρικών έργων μεταφέρονται στο Β΄ Θέατρο (πλησίον της δυτικής εισόδου του Α΄). Τα ειρηνικά χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας τερματίζονται τον 5ο αιώνα μ.Χ. από τις διαδοχικές επιδρομές των βαρβαρικών φυλών οι οποίες κατακλύζουν τον θεσσαλικό κάμπο. Στο μεσοδιάστημα των πολεμικών εποχών κυρίως του 11ου και 12ου αιώνα η πόλη φαίνεται ότι κατάφερε να επουλώσει τις πληγές της. Κατά τη διάρκεια των επόμενων δύο αιώνων, η διαδοχική παρουσία των φράγκων γαιοκτημόνων και της εξασθενημένης βυζαντινής διοίκησης, οδηγεί την πόλη σε σημείο συρρίκνωσης και εγκατάλειψης. Η στρατηγική θέση της πόλης την καθιστούν κατάλληλη για την προώθηση του νέου κατακτητή στο νότιο ελλαδικό χώρο και η οριστική κατάκτησή της Λάρισας από τους Τούρκους το 1423 ήρθε σαν κατάληξη μιας μακράς περιπέτειάς της. Ο λόφος του φρουρίου μέχρι και τον 18ο αιώνα φιλοξενεί το بازار (ανοιχτή αγορά), το carsi (μεγάλη αγορά) και το ιδιαίτερο οικοδόμημα στο κέντρο του λόφου, η σκεπαστή αγορά, το Μπεζεστένι. Χαρακτηριστικό γνώρισμα που προσδίδουν οι επιστολές από επισκέπτες της εποχής, είναι η ύπαρξη ξεχωριστών για κάθε επάγγελμα αγορών με μικρά καταστήματα αλλά πλήρως εξοπλισμένα.

Ο 19ος αιώνας βρίσκει την πόλη ως εμπορικό κέντρο. Οι αγορές, σκεπαστές ή υπαίθριες, μόνιμες ή σταθερές αναπτύσσονται και καταλαμβάνουν όλο σχεδόν το κέντρο της πόλης, πάντα με εξειδίκευση στα προϊόντα. Στο λόφο φιλοξενείται η αγορά με τα αγροτικά προϊόντα δύο φορές την εβδομάδα, όμοια στις ανατολικές παρυφές του λόφου το ξυλοπάζαρο καθώς και στις όχθες του Πηνειού τα ζωοπάζαρο. Το μεγαλύτερο ετήσιο εμπορικό γεγονός φιλοξενούνταν επίσης στην πόλη της Λάρισας.

Οι διαδοχικές καταστροφές των πολεμικών μετώπων στα τέλη του 19ου αιώνα και αρχές του 20ου καθώς και η μεγάλη πυρκαγιά του 1882, καταστρέφουν ολοσχερώς το εμπορικό κομμάτι της αγοράς. Οι καταστροφές συνεχίζονται όπως και σε όλες τις ελληνικές πόλεις με τη συνέχιση των πολεμικών συγκρούσεων.

εικόνα i.1

Ο λόφος του φρουρίου σήμερα.

Οι άναρχες και ανοργάνωτες προσπάθειες να ανασυγκροτηθεί η πόλη και η αγορά μετά από κάθε καταστροφή αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά της, ενώ η μεταπολεμική εμπορευματοποίηση-τυποποίηση της αντιπαροχής του κέντρου είχαν σαν αποτέλεσμα την απώλεια της ιστορικής μνήμης.

Σήμερα, η πόλη της Λάρισας καταλαμβάνει έκταση περίπου 19.000 στρεμμάτων και αριθμεί 144.651 κατοίκους (βάσει της απογραφής του 2011). Συνεχίζει να αποτελεί σημαντικό εμπορικό σημείο αναφοράς και κόμβο επικοινωνιών | συγκοινωνιών λόγω της θέσης στο βασικό οδικό άξονα της χώρας που συνδέει την πόλη της Θεσσαλονίκης με την πρωτεύουσα.

Η περιοχή μελέτης ορίζεται όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή από τους δρόμους Βενιζέλου - Παπαναστασίου - Κύπρου - Απόλλωνος, περιλαμβάνει δύο οικοδομικά τετράγωνα και εφάπτεται στο νότιο άκρο του Αρχαίου Θεάτρου Α' (εικόνα i.2). Πρόκειται για τμήμα το οποίο συμπεριλαμβάνεται στις απαλλοτριώσεις που έχουν αποφασιστεί στα πλαίσια της διαμόρφωσης του ιστορικού κέντρου και ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς. Για το λόγο αυτό η πρόταση έχει προσαρμοστεί στη μελλοντική αλλαγή και τα οικοδομικά τετράγωνα αντιμετωπίζονται ως κοινόχρηστος χώρος.

εικόνα i.2
περιοχή μελέτης

β.αρχαίο θέατρο | ανασκαφές

Η οικοδόμηση του Α' αρχαίου θεάτρου της Λάρισας, χρονολογείται σύμφωνα με επιγραφικές μαρτυρίες, τον 3ο αιώνα π.Χ. όταν ο λόφος του φρουρίου αποτελούσε ακόμη την οχυρωμένη ακρόπολη της Λάρισας και κατασκευάστηκε στις νότιες υπώρειές της. Λειτούργησε έξι αιώνες περίπου μέχρι το τέλος του 3ου αιώνα μ.Χ. ή τις αρχές του 4ου όπου και διακόπηκε απότομα η λειτουργία του.

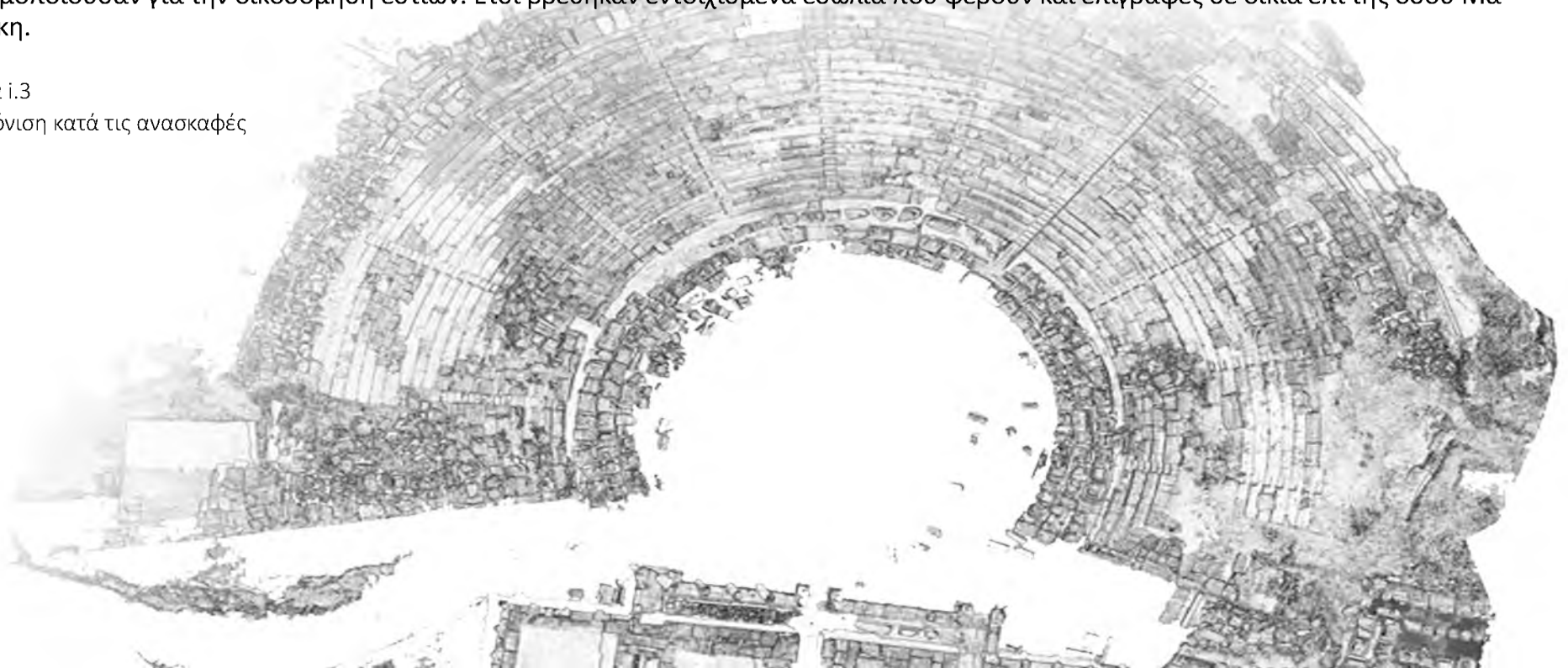
Με τις εκσκαπτικές εργασίες των τελευταίων ετών αποκτήσαμε καθαρότερη και πιο ολοκληρωμένη εικόνα του μνημείου. Πρόκειται για ένα σχεδόν εξ' ολοκλήρου μαρμαροδομημένο μνημείο, με πλούσια διακόσμηση και σπουδαιότατα μορφολογικά στοιχεία αρχαίας αρχιτεκτονικής.

Η αρχική του λειτουργία ήταν αφενός μεν συνδεδεμένη με τις λατρευτικές τελετές του θεού Διόνυσου για την τέλεση θεατρικών παραστάσεων, μουσικών και ωδικών αγώνων, αφετέρου δε με διοικητικές συνεδριάσεις (που ονομάζονταν "Αγορά") της Εκκλησίας του Δήμου της πόλης και του Κοινού των Θεσσαλών. Αρχαιολογικές αποκαλύψεις στις οποίες βασίζεται η απόδοση των παραπάνω δραστηριοτήτων είναι ο αναθηματικός βωμός στο θεό Διόνυσο που βρέθηκε κοντά στο θέατρο και τα ονόματα των "Συνέδρων" αντιπροσώπων πόλεων που αναγράφονται πάνω στα ειδώλια. Αντίθετα, κατά τα ρωμαϊκά έτη το θέατρο μετατράπηκε σε αρένα και τα θεατρικά δρώμενα μεταφέρθηκαν στο Β' αρχαίο θέατρο της πόλης.

Στους επόμενους αιώνες, τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια, από τη στιγμή που το θέατρο έπαψε να λειτουργεί σημειώνεται λιθοθηρία του και ο χώρος που καταλαμβάνει, επιχώνεται σταδιακά. Προκειμένου οι κάτοικοι να εξασφαλίσουν οικοδομικά υλικά, ξήλωναν τα εδώλια και τα χρησιμοποιούσαν για την οικοδόμηση εστιών. Έτσι βρέθηκαν εντοιχισμένα εδώλια που φέρουν και επιγραφές σε οικία επί της οδού Μανωλάκη.

εικόνα i.3

απεικόνιση κατά τις ανασκαφές

Όσον αφορά τη δομή του, φέρει την τυπική διάρθρωση του ελληνιστικού θεάτρου με τα τρία βασικά στοιχεία: κοίλο - ορχήστρα - σκηνή, και με διάμετρο ορχήστρας περίπου. 25μ.

Για τη δημιουργία του κοίλου αξιοποιήθηκε η ίδια η πλαγιά του λόφου, η οποία είχε διαμορφωθεί σε αναβαθμούς για την τοποθέτηση των εδωλίων. Το διάζωμα, ένας διάδρομος πλάτους 2 μ., χώριζε το κοίλο στο κάτω ή κυρίως θέατρο και στο επιθέατρο (εικόνα i.6).

Το κυρίως θέατρο χωριζόταν με 10 κλιμακίδες ανόδου σε 11 κερκίδες, η καθεμιά από τις οποίες διέθετε 25 σειρές εδωλίων. Παρόλο που το μεγαλύτερο μέρος του επιθέατρου έχει καταστραφεί, γνωρίζουμε ότι οι 20 κλιμακίδες ανόδου το χώριζαν σε 22 κερκίδες, με 14 ως 18 σειρές εδωλίων η καθεμιά. Στα πλαϊνά του ήταν πιο περιορισμένο, δημιουργώντας χώρο για ράμπα ή κλίμακα για την άνοδο των θεατών. Οι κλίμακες και τα ειδώλια ήταν κατασκευασμένα από λευκό μάρμαρο, το αρχαίου λατομείου στο Καστρί Αγιάς (εικόνα i.4).

Την ορχήστρα διαμέτρου 25,5μ. περιτρέχει κτιστός αποχετευτικός αγωγός εξωτερικού πλάτους 1,90μ. για την απομάκρυνση των όμβριων υδάτων. Ο αγωγός διαπερνά τη θεμελίωση της σκηνής με δύο εξόδους νότια των ακριανών δωματίων αυτής και ακόμα και σήμερα απορροφά το σύνολο των όμβριων υδάτων και είναι καλυμμένος και κατασκευασμένος με μαρμάρινες πλάκες, οι οποίες φέρουν επιμελημένη εργασία λάξευσης (εικόνα i.5)

εικόνα i.6

εικόνα i.4
ειδώλια θεάτρου

εικόνα i.5
αγωγός όμβριων

Οι πάροδοι με τους αναλλημματικούς τοίχους σώζονται σε άριστη κατάσταση σε βάθος 4,00μ. Είναι κατασκευασμένοι από λιθόπλινθους λευκού μαρμάρου με αριστοτεχνική εργασία λάξευσης και διαμορφώνονται κλιμακωτά προς τα έξω με βαθμίδες ίσης εξοχής, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν ήταν απλά μικροί δρόμοι προσπέλασης στο μνημείο αλλά αποτελούσαν τους μεγάλους πομπικούς δρόμους του πολεοδομικού ιστού συνδέοντας την πόλη με το θέατρο. Ο δρόμος της δεξιάς παρόδου, επικοινωνούσε με το β' αρχαίο θέατρο και στη συνέχεια με την κύρια έξοδο της Λάρισας, ενώ της αριστερής παρόδου επικοινωνούσε με τον μαρμαροστρωμένο δρόμο, που βρέθηκε πριν από λίγα χρόνια σε οικόπεδο στη γωνία των οδών Ρούσβελτ και Κύπρου (εικόνες i.7 και i.8).

Η σκηνή είναι στην ουσία ένα αυτοτελές, μεγαλοπρεπές οικοδόμημα που αποτελείται από τέσσερα δωμάτια με τρεις εισόδους ανάμεσά τους έχοντας συνολικό μήκος 37,5μ. και ύψος 3,00μ. Τα δύο μεσαία δωμάτια που επικοινωνούν μεταξύ τους λειτουργούσαν ως χώροι ένδυσης των ηθοποιών και θέσης του δραματουργού, ενώ τα δύο ακριανά που φέρουν είσοδο στη νότια πλευρά τους λειτουργούσαν ως σκευοθήκες. Τα τέσσερα δωμάτια ήταν κατασκευασμένα με λαξευτούς πωρόλιθους, που προέρχονται από τα αρχαία λατομεία στη θέση "Κριντήρι" Τυρνάβου (εικόνα i.9).

εικόνα i.7
δεξιά πάροδος

εικόνα i.9
σκηνή

εικόνα i.8
αριστερή πάροδος

Όλα τα παραπάνω στοιχεία ήρθα στο φως με τις εκσκαπτικές εργασίες που διήρκησαν από το 1985 έως το 2009.

Από τις αρχές του 20ου αιώνα και συγκεκριμένα το 1910 ο τότε έφορος Αρχαιοτήτων Θεσσαλίας Αρβανιτόπουλος ανέσκαψε ένα τμήμα της σκηνής σε μικρό οικόπεδο το οποίο απαλλοτριώθηκε.

Το 1968, εκσκαφές για τη θεμελίωση οικοδομής στο οικόπεδο Γκαράνη έφεραν στο φως ένα τμήμα του κοίλου και με ανασκαφές της τότε Εφορείας Αρχαιοτήτων Βόλου αποκαλύφθηκαν τρεις κερκίδες. Παρά την αντίδραση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, το οικόπεδο αυτό κτίστηκε εγκλωβίζοντας τα ειδώλια. Η οικοδομή παραλήφθηκε από την Εφορεία και το 1981 κατεδαφίστηκε, αποκαλύπτοντας τα ειδώλια, στα οποία είχαν υποστεί ζημιές λόγω των θεμελιώσεων.

Το 1977 ανασκάφηκε και απαλλοτριώθηκε ένα μικρό οικόπεδο στην οδό Βενιζέλου, όπου αποκαλύφθηκε η δυτική πλευρά της σκηνής.

Το 1979, η Εφορεία παρέλαβε τα στρατιωτικά αρτοποιεία και μετά την κατεδάφιση τους (1982-83) αποκαλύφθηκε έως το 1985 νέο τμήμα του κοίλου ως συνέχεια του τμήματος που είχε αποκαλυφθεί στο οικόπεδο Γκαράνη καθώς και τμήμα της σκηνής.

Το 1987 απαλλοτριώθηκε μία από τις οικοδομές η οποία κάλυπτε τη σκηνή του αρχαίου θεάτρου.

Το 1992 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνολική απαλλοτρίωση και κατεδαφίστηκαν εννέα ακίνητα, το παλαιό επισκοπικό μέγαρο και το δημοτικό ρολόι της πόλης, τα οποία ενέπιπταν σε τμήμα του επιθεάτρου. Διήρκησε έως το 1995 και αποκάλυψε το βορειοδυτικό τμήμα του κοίλου (δυτικά της οδού Παπαναστασίου) και κάποια τμήματα από τις δέκα ανώτερες σειρές του κυρίως κοίλου, μέχρι το επίπεδο του άνω διαζώματος. Στο σημείο αυτό, διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο τμήμα του επιθεάτρου ήταν κατεστραμμένο.

Κατά την διάνοιξη και ανασκαφή του τμήματος της οδού Παπαναστασίου που διέρχονταν πάνω από το θέατρο, εντοπίστηκαν και μεταφέρθηκαν σε συγκεκριμένους χώρους, μαρμάρινα εδώλια τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί ως υποδομή του. Αφαιρέθηκαν τα θεμέλια από οπλισμένο σκυρόδεμα των οικοδομών που είχαν κατεδαφιστεί και απομακρύνθηκαν από το χώρο του μνημείου.

Το 2004, όταν διανοίχτηκε τμήμα της οδού Βενιζέλου που διερχόταν πάνω απ' το μνημείο έγινε η πλήρης αποκάλυψη της σκηνής και της δυτικής εισόδου του θεάτρου.

Σε ανασκαφή του 2006, μετά την πλήρη απομάκρυνση τμήματος της οδού Βενιζέλου και του πεζοδρομίου της, αποκαλύφθηκαν πίσω από την σκηνή σημαντικά ευρήματα που επαναπροσδιορίζουν ίσως την εικόνα και το ρόλο του μνημείου.

Από το 2010 έως σήμερα πραγματοποιούνται εργασίες με στόχο τη σταθεροποίηση και εξυγίανση της επιφάνειας τόσο των μαρμάρινων όσο και των πώρινων μελών που βρίσκονται στο χώρο του κυρίως θεάτρου και του σκηνικού οικοδομήματος.

1968 τμήμα του κυρίως θεάτρου

1977 τμήμα του σκηνικού οικοδομήματος

1980 κατεδαφίσεις επί της οδού Παπαναστασίου

1992 κατεδαφίσεις επί της οδού Παπαναστασίου

1999 εργασίες αποκατάστασης

2005 εργασίες αποκατάστασης

γ.σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, ο λόφος του φρουρίου ήταν η πρώτη περιοχή κατοίκησης στην πόλη της Λάρισας. Είναι απόλυτα φυσικό λοιπόν, σ' αυτή αλλά και στη γύρω περιοχή, να υπάρχουν ευρήματα διάφορων εποχών αλλά και μνημεία των νεότερων χρόνων που σώθηκαν.

Στην εικόνα i.15 σημειώνονται τα σημαντικότερα σημεία γύρω από την περιοχή μελέτης και σε αυτό το σημείο στόχος του κειμένου είναι να διερευνηθεί η σχέση τους με τη γύρω περιοχή ώστε να αντληθούν πληροφορίες για την καλύτερη ανάδειξή τους.

εικόνα i.15

1.Β' αρχαίο θέατρο

Η αρχή της κατασκευής του χρονολογείται τον 1ο αιώνα π.Χ. και ολοκληρώθηκε ωστόσο μόνον η σκηνή και η ορχήστρα, ενώ το κοίλο και οι πάροδοι έμειναν ημιτελή. Εικάζεται ότι στο υπόλοιπο τμήμα του κοίλου τοποθετήθηκαν ξύλινα καθίσματα, ίσως για λόγους οικονομικής δυσπραγίας. Το θέατρο εντοπίστηκε με αφορμή τις εκσκαφές θεμελίωσης για την ανέγερση πολυκατοικίας και το μεγαλύτερο τμήμα του ήρθε στο φως το 1985-86. Τοποθετείται στη συμβολή των οδών Βελισαρίου και Εργατικής Πρωτομαγιάς και ενώνονταν με το Α' θέατρο μέσω της αριστερής παρόδου.

Σήμερα, το θέατρο φιλοξενεί κάποιες εκδηλώσεις κατά τις θερινές περιόδους και κυρίως από πολιτιστικούς, δημοτικούς και κρατικούς φορείς, περίπου 2-3 ετησίως. Επιπλέον, είναι χαρακτηριστικό το ότι περιβάλλεται από μεταλλικό πλέγμα, που αφενός επιτρέπει τη θέαση από κάθε οπτική γωνία και δρόμο, αφετέρου αποκόπτει τους επισκέπτες από μια πιθανή είσοδο και ξενάγηση στο χώρο, αφού δεν έχει σχεδιαστεί καμία τέτοια ενέργεια. Ακόμη, έστω περιμετρικά του μνημείου δεν υπάρχει σήμανση με πληροφορίες, παρά μια επιγραφή "Β Αρχαίο Θέατρο" κι έτσι οι ιστορικές του πληροφορίες, η ύπαρξή του, η τοποθεσία του και ο δρόμος για αυτό εμφανίζονται μόνο σε διαδικτυακούς ιστότοπους (εικόνες i.16 και i.17).

2.Α' αρχαίο θέατρο

Όλα τα παραπάνω στοιχεία για την ιστορία του θεάτρου και την ανασκαφική του πορεία, εντοπίστηκαν σε διαδικτυακούς ιστότοπους της αρχαιολογικής υπηρεσίας, σε έντυπες μελέτες, προηγούμενες διπλωματικές εργασίες και επίσκεψη στις προσωρινές εγκαταστάσεις της αρχαιολογικής υπηρεσίας στο βόρειο σύνορο του θεάτρου αφού το μνημείο είναι καθημερινά κλειστό προς τους επισκέπτες και δέχεται κάποια πρωινά οργανωμένες ομάδες σχολείων. Η θέαση του θεάτρου γίνεται μόνο στο νότιο όριό του και περιμετρικά της μεταλλικής κατασκευής που έχει εγκατασταθεί επί της οδού Βενιζέλου, ενώ η ενημέρωση περιορίζεται στις διαστάσεις μιας πινακίδας. Ωστόσο το μνημείο άνοιξε τις πόρτες του στο κοινό για να υποδεχθεί την ολυμπιακή φλόγα το 2004 και φιλοξένησε περιστασιακά εκδηλώσεις και παραστάσεις. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της εφορίας αρχαιοτήτων και των δημοτικών αρχών, οι εργασίες συνεχίζονται σ' αυτή την κατεύθυνση (εικόνες i.18 και i.19).

εικόνα i.16

εικόνα i.17

εικόνα i.18

εικόνα i.19

3. Παλαιοχριστιανική βασιλική εκκλησία

Τα θεμέλια του παλαιοχριστιανικού Βασιλικού ρυθμού ναού ήρθαν στην επιφάνεια με τις ανασκαφές του 1978. Ήταν ένα οικοδόμημα τρίκλιτο με αψίδα στα ανατολικά, νάρθηκα, τοιχοδομίες και θεμελιωνόταν περίπου στα 3 μέτρα και κατασκευάστηκε τον 6ο με 7ο αιώνα μ.Χ. Κάτω από το ψηφιδωτό δάπεδο του ναού βρίσκονται λακκοειδείς τάφοι ένας εξ αυτών του Αγίου Αχιλλείου. Η βασιλική εκκλησία τοποθετείται μεταξύ της οδού Μητροπολίτου Αρσενίου και του Μπεζεστενίου (εικόνα i.15 Νο4) και πιστεύεται ότι ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Αχίλλειο κατά τη Βυζαντινή περίοδο. Μετά την ανέγερση του Μπεζεστενίου ο Ναός κατεδαφίστηκε και μεταφέρθηκε στη βορειοδυτική άκρη της ακρόπολης στη θέση της σημερινής πλατείας του Αγίου Αχιλλείου (εικόνες i.20 και i.21). Πρόκειται για ένα μνημείο το οποίο προστατεύεται επίσης από μεταλλική περίφραξη, είναι όμως καθημερινά ανοικτό στο κοινό και έχει τη δυνατότητα ξενάγησης.

4. Μπεζεστένι

Το μπεζεστένι αποτελεί το παλαιότερο εμφανές κτίσμα της πόλης, σημαντικό ιστορικό μνημείο και απόδειξη ότι η Λάρισα διατηρούσε πάντα μια οικονομική πρωτοκαθεδρία στην περιοχή. Σήμερα, δίχως τους αρχικούς του τρούλους-ξέσκεπο, επιχρωματωμένο μέχρι πριν λίγα χρόνια από μέσα (κάποια εποχή χρησιμοποιήθηκε μάλλον ως οχύρωμα), είχε τρεις εισόδους, από τις οποίες σήμερα μόνον η νότια είναι ανοιχτή. Πρόκειται για ένα ορθογώνιο κτίριο διαστάσεων 30x20 μ., ύψους 6.5 μέτρων, με τοίχους πάχους 1.6 μέτρων, που διαμορφώνουν έναν εσωτερικό χώρο εμβαδού 445 τμ. (εικόνα i.22, i.23 και i.24).

Η νότια είσοδος του είναι ανοικτή καθημερινά και επικοινωνεί με την παλαιοχριστιανική βασιλική, ενώ η βόρεια πλευρά του είναι θεατή από το καφέ "Φρουριο" (δημοτικής ιδιοκτησίας). Ανατολικά και δυτικά του Μπεζεστενίου βρίσκονται η πλατεία Λαμπρούλη και Μητέρας αντίστοιχα, οι οποίες κατά τους θερινούς μήνες και τις ηλιόλουστες ημέρες γενικότερα φιλοξενούν πλήθος νεολαίας.

"...Στην καρδιά της πόλης μέσα στην αγορά και στο παζάρι, βρίσκεται ένα μπεζεστένι, ίδιο φρούριο, με πετρόχτιστο θόλο και τέσσερις σιδερένιες πόρτες, που λες κι είναι το καταφύγιο της πόλης και τ' άπαρτο κάστρο της..."

Enliya Çelebi (1668 | περιηγητής)

εικόνα i.20
άνοψη των θεμελίων της βασιλικής

εικόνα i.21
λακκοειδής τάφος

εικόνα i.22
νοτιοανατολική όψη Μπεζεστενίου

εικόνα i.23
νότια είσοδος

5.Βυζαντινά νεκροταφεία

Εντοπίστηκαν σε διάφορα σημεία της πόλης, όπως στις παρυφές της πόλης, στη συνοικία Ταμπάκινα, στην οδό Αεροδρομίου, Νικηταρά, στη συνοικία Ιπποκράτης και στο κέντρο της πόλης. Στο Λόφο του Φρουρίου ανασκάφηκε το νεκροταφείο του μεσοβυζαντινού ναού και αποτελείται από κιβωτιόσχημους και κεραμοσκεπείς καλυβίτες τάφους και δύο καμαροσκεπή οστεοφυλάκια (εικόνα i.25).

Τα ευρήματα του μνημείου, ενσωματώθηκαν στο νότιο τμήμα της πλατείας και τα τοιχεία περιμετρικά των μνημείων αποτελούν σημείο συνάντησης της νεολαίας όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Αν εξαιρέσουμε τη βασιλική του Αγ. Αχιλλείου, στα υπόλοιπα τρία σημεία της πλατείας Μπλάνα, η σήμανση και η επεξήγηση γύρω απ' αυτά είναι απουσιάζει χαρακτηριστικά.

6.Βυζαντινός ναός

Ήταν ένας αρχικά μονόχωρος ναός με ημικυκλική αψίδα ιερού, που περιβλήθηκε με στοά. Χρονολογείται στον 11ο αιώνα μ.Χ. και είναι κτισμένος επάνω σε παλαιοχριστιανικό κτίριο.

Τα ερείπιά του έχουν οριοθετηθεί με τοίχιο ύψους 45 εκατοστών και μεταλλική περίφραξη έως το 1.20 περίπου και έχουν ενσωματωθεί στο βόρειο μέρος της πλατείας Λαμπρούλη μετά την πρόσφατη ανάπλαση (εικόνα i.24).

7.Μνημείο του Ποσειδώνα

Στη συμβολή των οδών Δήμητρας και Νίκης βρίσκεται το ομοίωμα του μνημείου του Ποσειδώνα (4ος αιώνα π.Χ.) στη θέση όπου είχε βρεθεί το 1955 το αυθεντικό μαρμάρινο μνημείο. Η επισημότερη λατρεία του Ποσειδώνα στη Θεσσαλία τελούνταν στα στενά των Τεμπών και συνδέεται με την κυριαρχία του επί των υδάτων.

Η σήμανση για το συγκεκριμένο μνημείο εκτιμώ πως είναι επαρκής, αναγράφονται αρκετές πληροφορίες δίπλα από αυτό (εικόνες i.26 και i.27)

εικόνα i.24

εικόνα i.25 η στήλη όπως βρέθηκε το '55

εικόνα i.27 το ομοίωμα της στήλης σήμερα

8.Βυζαντινά τείχη και Ρωμαϊκός δρόμος

Ένα νέο κομμάτι του τείχους αποκαλύφθηκε πρόσφατα σε οικόπεδο στη συμβολή των οδών Δήμητρας και Νίκης, που ανασκάφηκε για να χτιστεί οικοδομή. Στο ίδιο σημείο, η έρευνα έφερε στο φως και τμήμα του ρωμαϊκού δρόμου.

Επίσης η σήμανση επί το σημείο είναι επαρκής, η ύπαρξή του όμως απουσιάζει από τα βασικά τουριστικά site, επομένως μόνο αν είναι κάποιος περαστικός μπορεί να το συναντήσει τυχαία, πράγμα δύσκολο γιατί η οδός Νίκης είναι ένα μικρό στενάκι κάθετο στην πιο κεντρική Δήμητρας, από την οποία το μνημείο δεν είναι εμφανές (εικόνα i.28)

9.Γενί τζαμί

Το κτήριο χρονολογείται τον 19ο αιώνα, είναι τετράγωνο στην κάτοψη, αποτελείται από την αίθουσα προσευχής, που φωτίζεται από εννέα τοξωτά ανοίγματα και καλύπτεται με τετράριχτη κεραμοσκεπή στέγη. Στην πρόσοψη τριμερής στοά, στη βορειοδυτική γωνία της πρόσοψης υψώνεται ο μιναρές, που σώζεται μέχρι τον εξώστη.

Το μνημείο, χάρη και στη λειτουργία του ως αρχαιολογικό μουσείο και στη συνεχή μέριμνα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, βρίσκεται σε καλή κατάσταση, λειτουργεί καθημερινά και φιλοξενεί συχνά πολιτιστικές εκδηλώσεις κάνοντας αισθητή την παρουσία του στην πόλη. Επίσης βρίσκεται το γεγονός ότι βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της Λάρισας και προτείνεται διαδικτυακά από τις πολιτιστικές λίστες, το καθιστά γνωστό στο ευρύ κοινό και τους επισκέπτες (εικόνα i.29)

10.Παλαιοχριστιανικά λουτρά

Παλαιοχριστιανικά λουτρά (βαλανεία) έχουν αποκαλυφθεί σε διάφορα σημεία του ιστορικού κέντρου της πόλης. Ολόκληρα διατηρούνται αυτά στην πλατεία Μπλάνα και στην πλατεία Λαμπρούλη. Το λουτρό της πλατείας Μπλάνα αποτελείται από τρεις χώρους και χρονολογείται τον 5ο αιώνα μ.Χ.. Πιθανολογείται ότι έπαψε να λειτουργεί μετά την ανέγερση της παλαιοχριστιανικής οχύρωσης.

Πρόκειται για μνημείο που ήρθε στην επιφάνεια κατά τις εκσκαπτικές εργασίες για το υπόγειο parking και μεταφέρθηκε στο υπαίθριο τμήμα της πλατείας. Βρίσκεται σε κεντρικό σημείο, υπάρχει η απαιτούμενη πληροφόρηση για αυτό και αποτελεί σημείο συνάντησης και προπόνησης για νεανικές ομάδες αθλητών parkour (εικόνα i.30 και i.31)

εικόνα i.28

εικόνα i.29

εικόνα i.30

εικόνα i.31

11.Μπαϊρακλί τζαμί

Πρόκειται για μουσουλμανικό κτίσμα που χρονολογείται στις αρχές του 16ου αιώνα και πήρε το όνομά του από τον ιμάμη του τζαμιού που ύψωνε σημαία στους ιμάμηδες της περιοχής να καλέσουν τους πιστούς (μπαϊράκ|σημαία).Υπολείμματά του αποκαλύφθηκαν το Φεβρουάριο του '94 στο χώρο ενός κατεστραμμένου από φωτιά ζαχαροπλαστείου.Σήμερα από το τζαμί σώζονται οι δύο τοίχοι του κεντρικού χώρου,ενσωματωμένοι σε νέα κατασκευή.Η πλινθοπερίκλειστη τοιχοδομία θυμίζει το Μπεζεστένι,γι'αυτό χρονολογούνται στην ίδια περίοδο και είναι χαρακτηρισμένο ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Περνώντας από την περιοχή και βλέποντας τον τοίχο που σώζεται αντιλαμβάνεται κανείς ότι πρόκειται για ιστορικής σημασίας κτίριο, αλλά για μια ακόμη φορά η πληροφόρηση απουσιάζει (εικόνα i.32).

12.Οθωμανικό λουτρό|χαμάμ

Στο κέντρο της αγοράς βρίσκονταν δύο χαμάμ,το μεγάλο και το μικρό,ενώ άλλα δύο ήταν κοντά στον Πηνειό.Το μικρό βρισκόταν στη θέση του ξενοδοχείου Divani Palace,ενώ το μεγάλο χαμάμ σώζεται σήμερα ανάμεσα στα καταστήματα της Βενιζέλου.Ο τρούλος του είναι ευδιάκριτος και το χαμάμ ακολουθεί τη βασική μορφή της κάτοψης των δημόσιων οθωμανικών λουτρών.Παρουσιάζει ενδιαφέρον αρχιτεκτονικό,τόσο στα μορφολογικά του στοιχεία,όσο στο σύστημα υποκαύστων και θεμελιώσεως και χρονολογείται τον 18ο αιώνα.

Τα τελευταία χρόνια λειτουργεί σαν κέντρο διασκέδασης και τις πρωινές ώρες είναι ανοιχτό για προγραμματισμένες επισκέψεις.Προβάλλεται στα site του δήμου και θεωρείται από τα γνωστά μνημεία της Λάρισας (εικόνες i.33 και i.34).

13.Ιουστινιανά τείχη

Στη συμβολή των οδών Κύπρου και Παπαναστασίου ήρθε στη επιφάνεια τμήμα του Ιουστινιανού τείχους, δηλαδή του 6ου αιώνα μ.Χ.. Είναι συνολικού μήκους είκοσι ένα μέτρων ενώ έχει πλάτος πάνω από δύο μέτρα και είναι διατηρημένο σε πολύ χαμηλό ύψος.

Βρίσκονται σε εμφανές υπόγειο τμήμα πολυκατοικίας και συντηρούνται κατάλληλα,ωστόσο απουσιάζει και η στοιχειώδης σήμανση αναφοράς (εικόνα i.35).

εικόνα i.32

εικόνα i.33

εικόνα i.34

εικόνα i.35

Τα προαναφερθέντα μνημεία βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 450 μέτρων (<5' βάδισμα) από την περιοχή μελέτης και για το λόγο αυτό λαμβάνονται υπ' όψη στην έρευνα της περιοχής και τη διαμόρφωση της τελικής πρότασης. Για τα σημαντικότερα από αυτά τα μνημεία αλλά και τους χώρους ενδιαφέροντος ο δήμος Λαρισαίων έχει δημιουργήσει την ιστοσελίδα www.larissa-culturestories και προτείνονται πολιτιστικές διαδρομές του ιστορικού κέντρου (εικόνα i.36).

Διαδρομή 1

Η συγκεκριμένη διαδρομή ξεκινάει από το Μύλο του Παππά, συνεχίζει ανεβαίνοντας στον λόφο του φρουρίου όπου συναντά το Μπεζεστένι και δίπλα την Βασιλική του αγίου Αχιλλείου. Συνεχίζει στον Ιερό Ναό του αγίου Αχιλλείου όπου παρατηρείται από ψηλά ο ποταμός Πηνειός. Κατηφορίζει στον πεζόδρομο της Βενιζέλου, στο Άρχαίο θέατρο και η διαδρομή τελειώνει στο Β' Αρχαίο Θέατρο.

Διάρκεια : 60 Λεπτά | Απόσταση : 1.51 χλμ.

Διαδρομή 2

Η περιήγηση ξεκινά από το πάρκο Αλκαζάρ, διασχίζει την γέφυρα Αλκαζάρ πάνω από τον ποταμό, ανεβαίνει προς τον Ιερό ναό του Αγίου Αχιλλείου. Από την οδό Σκυλοσόφου οδηγεί στο Α' αρχαίο θέατρο και συνεχίζοντας ευθεία στην πλατεία Λαού στο Γενί Τζαμί. Περνώντας μέσα από την πλατεία δεξιά βρίσκονται τα παλαιοχριστιανικά λουτρά και καταλήγει στον Μύλο του Παππά.

Διάρκεια : 70 Λεπτά | Απόσταση : 1,88 χλμ.

Διαδρομή 3

Μια μικρή αλλά περιεκτική περιήγηση στα πεζοδρομημένα στενά του λόφου του φρουρίου όπου συναντά το Α' θέατρο, τη Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου, το Βυζαντινό ναό και νεκροταφείο, το Μπεζεστένι και το χαμάμ.

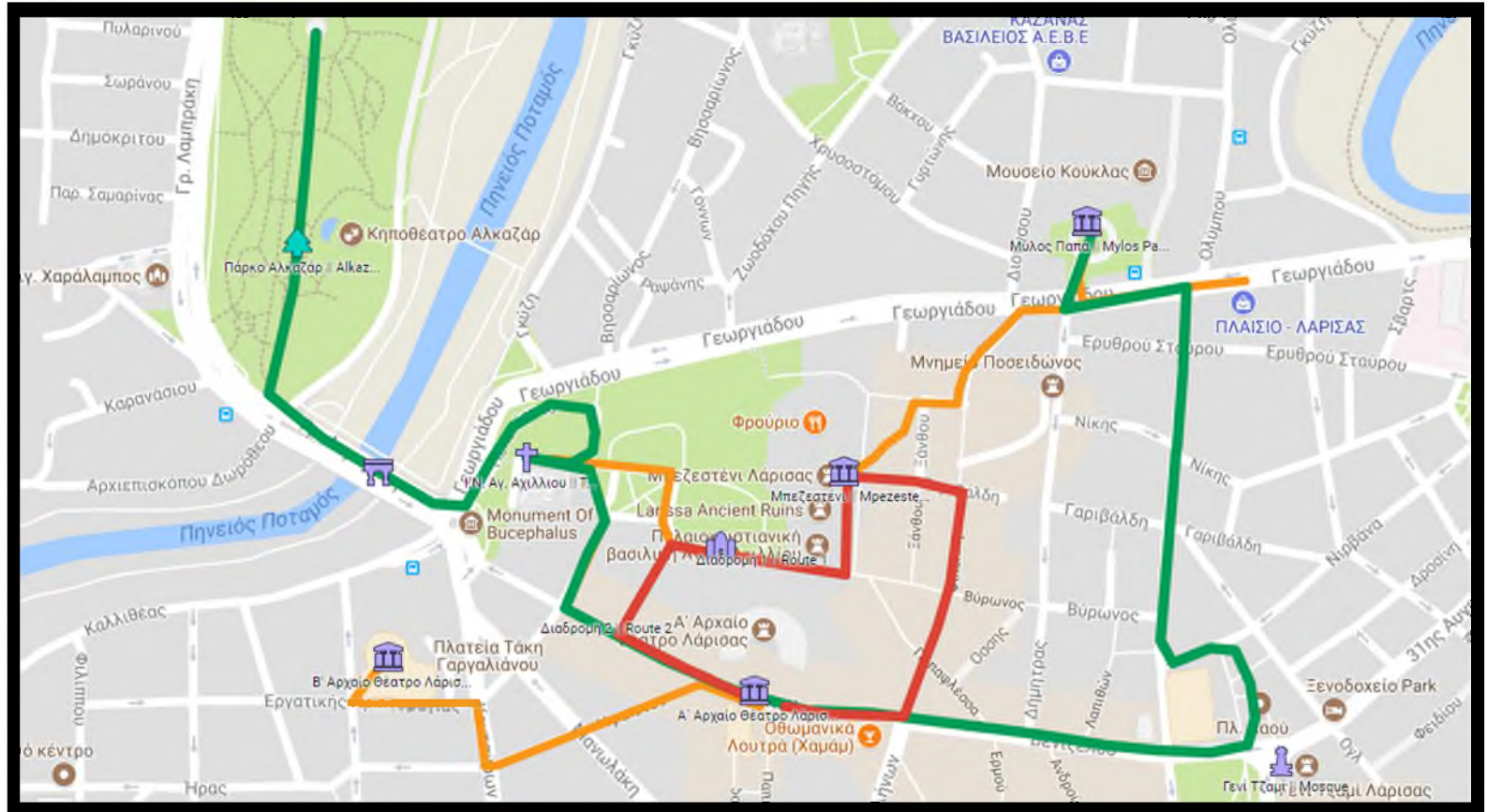
Διάρκεια : 25 Λεπτά | Απόσταση : 0,7 χλμ.

Παρατηρώντας τις περιηγήσεις αυτές και λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα μνημεία που αναφέρθηκαν στην ενότητα, είναι εμφανές ότι με μικρές παρακάμψεις μπορούν να εμπλουτιστούν χωρίς να αυξηθεί ο χρόνος της κάθε διαδρομής πάνω από 10'. Επίσης παρατηρείται ότι κομβικό σημείο συνάντησης όλων είναι το Α' αρχαίο θέατρο και το τμήμα της οδού Βενιζέλου που συμπίπτει με το βόρειο τμήμα της περιοχής μελέτης.

Επιπλέον κατά τη διαδικτυακή έρευνα της συγκεκριμένης ιστοσελίδας, εντόπισα μια ενδιαφέρουσα δραστηριότητα. Ομάδες μαθητών από 19 σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 16 δευτεροβάθμιας, δημιούργησαν διαδραστικά παραμύθια, ζωντανεύοντας τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης (Χρονοπερδέματα στο φρούριο, Μυστήριο στην αρχαία Λάρισα και Ένας Μύλος πασπαλισμένος με αλεύρι και δρακονεραϊδόσκονη). Πρόκειται για μια προσπάθεια που ενέπλεξε πολλούς μαθητές, γνώρισαν την ιστορία της πόλης, την αφομοίωσαν μέσα από δημιουργικές διαδικασίες και άφησαν παρακαταθήκη-πολιτιστική κληρονομιά σε όλα τα παιδιά. Στο site υπάρχουν τα έργα που παρήχθησαν από αυτή την προσπάθεια (εικόνες .37, i.38, i.39 και i.40) και τα παραμύθια ηχογραφημένα.

Ακόμη μία σημαντική πληροφορία από το site larissa-theatre.com, είναι το πρόγραμμα οικονομικής στήριξης του θεάτρου "Υιοθέτησε το θέατρο". Πρόκειται για μια ηλεκτρονική πλατφόρμα "Το διάζωμα" που φιλοδοξεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη και την υποστήριξη όλων των θεσμών και των πολιτών της χώρας και τους καλεί να υιοθετήσουν ένα αρχαίο θέατρο. Οι τοπικές αρχές με προγραμματικές συμβάσεις, οι επιχειρήσεις με χορηγικές συμβάσεις και οι πολίτες-δωρητές με τους «κουμπάρδες» του "διαζώματος" μπορούν να συνεισφέρουν στην πολυέξοδη προσπάθεια συντήρησης της πολιτιστική κληρονομιάς.

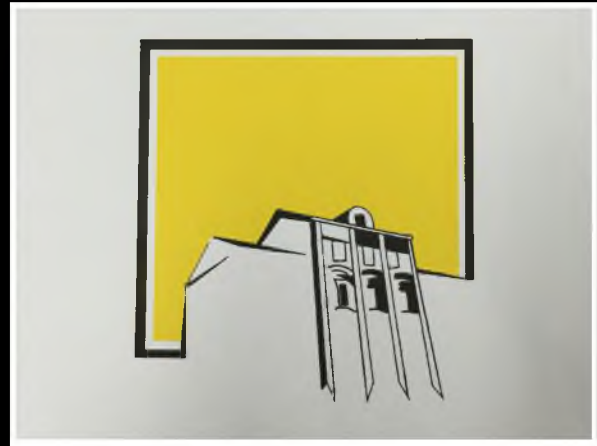
εικόνα i.36

εικόνα i.37
Γαγάκης-Παναγιωτάκης Λάζαρος

εικόνα i.38
Δήμητρα Καλογήρου

εικόνα i.39
Συλλογικό μαθητών 7ου Γυμν.

εικόνα i.40
Γαγάκης-Παναγιωτάκης Λάζαρος

Στόχος αυτής της ενότητας είναι να διερευνηθούν οι χρήσεις γης της περιοχής γενικά και ειδικά στα ισόγεια των πολυκατοικιών των οδών Βενιζέλου, Παπαναστασίου, Απόλλωνος και Κύπρου που έχουν άμεση επιρροή στην οργάνωση και διαμόρφωση του κτιριολογικού προγράμματος καθώς και στο χειρισμό των κατόψεων.

Γενικότερα, ο λόφος του φρουρίου τα τελευταία χρόνια φιλοξενεί κέντρα διασκέδασης, ταβέρνες, καφετέριες και κατοικίες, σε μεμονωμένα παραδείγματα υπάρχουν διαμερίσματα γραφείων και κάποιοι ιδιωτικοί πολιτιστικοί χώροι (εικόνα i.41). Σε όλα τα κτίρια της εικόνας 41 που χαρακτηρίζονται ως κατοικίες, στα ισόγεια τους φιλοξενούν εμπορικά καταστήματα. Σημαντική πληροφορία της έρευνας, είναι ότι οι ανατολικές υπώρειές του συνεχίζουν να φιλοξενούν επιπλοποιεία στη θέση που από τα πρώιμα Ρωμαϊκά χρόνια γινόταν το παζάρι ξυλείας. Τις ηλιόλουστες μέρες και τις καλοκαιρινές νύχτες μονοπωλεί το ενδιαφέρον των Λαρισαίων, όχι μόνο στα καταστήματά του αλλά και στις πλατείες του, με χαρακτηριστική εικόνα τις γεμάτες πλατείες Λαμπρούλη και Μητέρας από νέους. Ακόμη, λόγω της ιστορικής σημασίας της περιοχής αλλά και της ζωτικότητάς της, οι πλατείες του λόφου επιλέγονται συχνά για πολιτιστικές εκδηλώσεις από συλλόγους, δημοτικούς φορείς και κοινωνικές ομάδες.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις περιμετρικές οδούς, πρόκειται για μια περιοχή η οποία εμφανίζει ποικιλομορφία στις οικοδομικές κατασκευές, αφού περιλαμβάνει κτίσματα από το 19ο αιώνα (χαμάμ), προπολεμικά ισόγεια καταστήματα, αυθαίρετες επεκτάσεις τους, παλιές ξενοδοχειακές μονάδες και πολυώροφες πολυκατοικίες. Στα οικοδομήματα αυτά φιλοξενούνται, κατοικίες, χώροι γραφείων, εταιρείες, εμπορικά καταστήματα, καφετέριες και εστιατόρια. Η εικόνα i.42 αναφέρεται στις χρήσεις που έχουν αναπτυχθεί μόνο στα ισόγεια καταστήματα, που όπως φαίνεται κυριαρχεί το εμπόριο και η ψυχαγωγία. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η οδός Βενιζέλου είναι ένας δρόμος με συνεχόμενη κίνηση, ενώνει τις δυτικές συνοικίες που εκτείνονται μετά τη γέφυρα του Πηνειού με το κέντρο και τις ανατολικές συνοικίες κοντά στο νοσοκομείο. Μεγάλο τμήμα της οδού πεζοδρομήθηκε με τις τελευταίες εργασίες ανάπλασης του κέντρου και ο χώρος μπροστά από το αρχαίο θέατρο αντιμετωπίζεται σαν “πλατεία” του φρουρίου.

εικόνα i.41
χρήσεις γης στη περιοχή του φρουρίου

κατοικία	■
αναψυχή	■
εμπόριο	■
υπηρεσίες	■
αρχαιολογικοί χώροι	■
χώρος πρασίνου	■

εικόνα i.42

εικόνα i.43

Εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθούν οι πολιτιστικές εστίες που εντοπίστηκαν στην περιοχή. Στην εικόνα i.43 σημειώνονται οι χώροι στους οποίους δραστηριοποιούνται θεατρικές ομάδες, εικαστικά εργαστήρια, διοργανώνονται εκθέσεις και workshops. Φαίνεται πως ο λόφος του φρουρίου, ειδικά μετά τις ανασκαφές, έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον της καλλιτεχνικής κοινότητας της πόλης αλλά και των νέων επενδυτών στον κλάδο της εστίασης, που ακολουθώντας το πρότυπο της εποχής, συνδυάζουν γκαλερί και αίθουσες εκδηλώσεων με καφέ και συζήτηση. Σημαντικό ρόλο στην επιλογή αυτή, έχουν οι αναπλάσεις και όλη η προσπάθεια των δημοτικών αρχών για την αναβάθμιση της περιοχής.

Συγκεκριμένα πρόκειται για τα εξής σημεία:

1. Wisedog-χώρος εκθέσεων και workshops | καφέ
2. S.MOU.TH-συνεργείο μουσικού θεάτρου | χώρος προβών
3. Κλίμαξ-χώρος αναγνωστηρίου | εκδηλώσεων | καφέ
4. Passarella-καφέ | αίθουσα εκδηλώσεων
5. Ηλιαχτίδα-σύλλογος ανέργων | καλλιτεχνικά εργαστήρια
6. CASK-γκαλερί | εργαστήριο ζωγραφικής | workshops
7. Υπόγειο με θέα-καλλιτεχνικά εργαστήρια

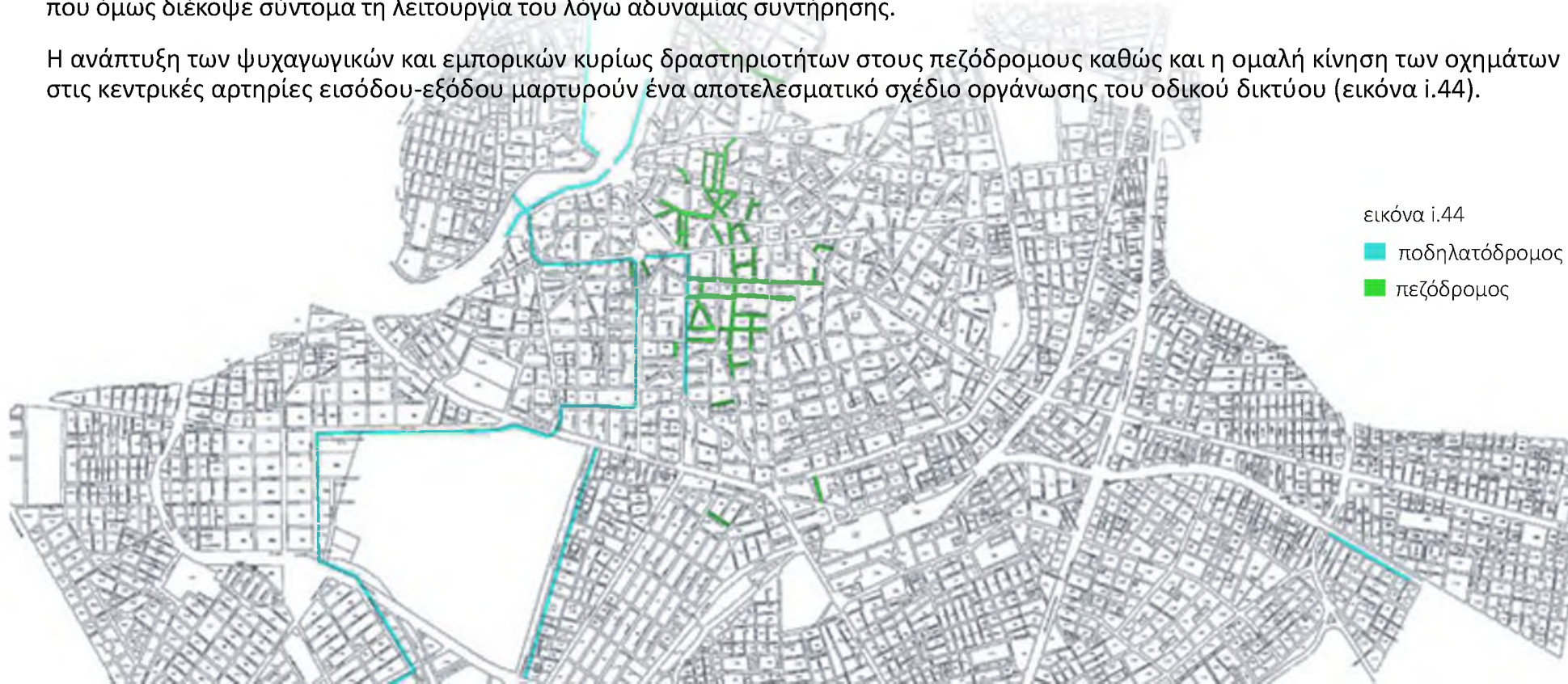
Το 1985,παράλληλα με την αποκάλυψη του Α΄ αρχαίου θεάτρου ξεκίνησε μια προσπάθεια πεζοδρόμησης των στενών δρόμων των κεντρικών οικοδομικών τετραγώνων διοχετεύοντας την κίνηση των οχημάτων σε μεγάλες αρτηρίες.Η αρχή έγινε στις οδούς Ασκληπιού,Κούμα και Πανός και ολοκληρώθηκε το 1992.

Η δεύτερη φάση πεζοδρομήσεων ξεκίνησε το 1996 και η μελέτη αφορούσε τα δρομάκια στο λόφο του φρουρίου όπου στόχευαν στη δημιουργία μιας ενιαίας διαδρομής συνδέοντας κομβικά σημεία προσφέροντας αφενός μεν άνεση στην περιήγηση του ιστορικού κέντρου αφετέρου δε την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των καταστημάτων στον έμπροσθεν υπαίθριο χώρο.Η προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε μέχρι και το 2006 που διαμορφώθηκαν τμήματα των κεντρικών οδών Βενιζέλου-Παπαναστασίου.

Το έργο περιλαμβάνει πολλούς κεντρικούς δρόμους,συνήθως στενούς και περιμετρικά των πλατειών (κεντρική πλατεία,πλατεία ταχυδρομείου,τρίγωνη πλατεία),με συνολική έκταση περίπου 460 στρέμματα,μήκος 9 χλμ και περιλαμβάνει 40 οικοδομικά τετράγωνα.Στόχος της μελέτης ήταν να συνδεθεί και να ενοποιηθεί ο Λόφος του Φρουρίου,με το εμπορικό κέντρο και τον Πηνειό.

Συγχρόνως,από το 1994 έως το 2003 δημιουργήθηκε δίκτυο κίνησης ποδηλάτων το οποίο οργανώθηκε και ακολουθεί τις κεντρικές οδούς για την εξυπηρέτηση των συνοικιών προς το κέντρο και αντίστροφα.Σήμερα το δίκτυο έχει μήκος 10 χλμ ενώ με το πέρας της μελέτης προβλέπεται να φθάσει τα 54χλμ.Στην κατεύθυνση αυτή δημιουργήθηκε δημοτικός σταθμός υπενοικίασης ποδηλάτων στην κεντρική πλατεία που όμως διέκοψε σύντομα τη λειτουργία του λόγω αδυναμίας συντήρησης.

Η ανάπτυξη των ψυχαγωγικών και εμπορικών κυρίως δραστηριοτήτων στους πεζόδρομους καθώς και η ομαλή κίνηση των οχημάτων στις κεντρικές αρτηρίες εισόδου-εξόδου μαρτυρούν ένα αποτελεσματικό σχέδιο οργάνωσης του οδικού δικτύου (εικόνα i.44).

Η συγκεκριμένη περιοχή μελέτης, βρίσκεται στις νότιες παρυφές του φρουρίου, μέσα στο σχέδιο πεζοδρόμησης και μόνο η μία πλευρά εκτίθεται σε οδό κίνησης οχημάτων (Κύπρου). Δεν διέρχεται από ποδηλατόδρομο, λόγω της ύπαρξης πεζόδρομου ωστόσο, η ποδηλατάδα στο αρχαίο θέατρο και τα στενά του φρουρίου αποτελεί καθημερινή συνήθεια των Λαρισαίων. Η αυξημένη αυτή πεζοδρόμηση δίνει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην περιοχή μελέτης, αφού επιτρέπει την ελεύθερη κίνηση πεζών, ατόμων με ειδικές ανάγκες, τη στάση για μια ματιά στη θέα του θεάτρου και του λόφου, τη διεξαγωγή υπαίθριων εκδηλώσεων, μακριά από τη βοή της κίνησης των αυτοκινήτων. Ταυτόχρονα, πρόκειται για ένα δρόμο | πέρασμα από τα εμπορικά καταστήματα που απαγορεύει ρητά τη διακοπή του ή τη δημιουργία παράκαμψης σε αυτόν εφαρμόζοντας κάποιο χώρο πρασίνου που να εμποδίζει την ευθεία προσπέλαση κατά μήκος της οδού.

εικόνα i.45

— πεζόδρομος
— κίνηση αυτοκινήτων

Στην ενότητα αυτή, χρήσιμο θα ήταν να αναφερθούν δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο ευρύτερο αστικό πεδίο, συνδέονται με την περιοχή μελέτης και την επηρεάζουν άμεσα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο βόρειο τμήμα της απλώνεται ο λόφος του φρουρίου, ανατολικά και νότια “η αγορά”, με τα εμπορικά καταστήματα, τα καφέ, τις υπηρεσίες και τα γραφεία, ενώ δυτικά συνεχίζουν οι ίδιες χρήσεις μέχρι που το αστικό τοπίο συναντά τον Πηνειό ποταμό.

Ξεκινώντας με το κυριότερο χαρακτηριστικό της Λάρισας, τον ποταμό, θα ήθελα να αναφερθώ στην ανάπλαση των όχθων του. Μετά και τα τελευταία έργα, πρόκειται για ένα σημείο το οποίο επιλέγουν οι νέοι για την απογευματινή άσκηση ή μια ποδηλατάδα, οι πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας για ολόημερο βάδην σε όλη τη διάρκεια του έτους. Ειδικότερα, κατά τους θερινούς μήνες κοινωνικοί φορείς και σύλλογοι διοργανώνουν εκδηλώσεις, με αποκορύφωμα το Φεστιβάλ Πηνειού. Λίγα μέτρα πιο κάτω εκτείνεται το πάρκο του Αλκαζάρ που μαζί με την κοίτη του Πηνειού δίνουν μια ανάσα φρεσκάδας και δροσιάς στη ζεστή ατμόσφαιρα της πόλης. Στο εν λόγω πάρκο έχει διαμορφωθεί και το Κηποθέατρο-αλκαζάρ, ένα υπαίθριο θέατρο που φιλοξενεί μουσικές συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις και πολλά πολιτιστικά δρώμενα. Ο πόλος έλξης αυτός απέχει μόλις 400 μέτρα από το Α΄ αρχαίο θέατρο.

Συνεχίζοντας με το εμπορικό κέντρο, η περιοχή μελέτης μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του, με λίγα εμπορικά και συγκεκριμένων εμπορευμάτων (κυρίως παπούτσια). Περνώντας το νότιο άκρο, την οδό Κύπρου βρίσκεται η Κεντρική πλατεία της πόλης με την κεντρική στάση όλων των αστικών λεωφορείων, γεγονός που καθιστά την οδό εύκολα προσβάσιμη από όλες τις συνοικίες.

Ανατολικά της περιοχής μελέτης, εκτός από τα σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος που αναφέρθηκαν και απέναντι από την πλατεία Λαού και το Γενί Τζαμί, βρίσκεται το Δημοτικό Ωδείο, που φιλοξενεί καθημερινά μουσικές, θεατρικές παραστάσεις και παγκόσμιες παραγωγές θεάματος.

Βόρεια του Ωδείου και βορειοανατολικά της περιοχής μελέτης βρίσκονται τα ΚΤΕΛ και ακριβώς δίπλα ο Μύλος του Παπά. Πρόκειται για το μεγαλύτερο πολιτιστικό συγκρότημα της πόλης. Στις εγκαταστάσεις του λειτουργεί η Ανώτατη Σχολή Χορού, το εικαστικό εργαστήριο κουκλοθέατρου “Τιριτόμπα”, εργαστήριο ζωγραφικής, το ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ. Θεσσαλίας με χειμερινή αίθουσα και υπαίθρια, ο Θερινός κινηματογράφος, ενώ στο κεντρικό κτίριο εδράζονται οι διοικητικές υπηρεσίες του συγκροτήματος και αίθουσες εκθέσεων και χορού που διατίθενται σε ομάδες δωρεάν.

Κλείνοντας το κεφάλαιο της μελέτης περιοχής, είναι ξεκάθαρο ότι πρόκειται για μια ζωντανή ζώνη στο κέντρο της πόλης, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προβληματικά σημεία, με έντονα καλλιτεχνικά στοιχεία και ταυτόχρονα αυξημένη εμπορική δραστηριότητα. Στόχος της πρότασης είναι να ενισχυθούν και να εμπλουτιστούν οι υπάρχουσες δραστηριότητες και να δημιουργηθούν νέες, τα αρχαιολογικά ευρήματα να ενσωματωθούν περισσότερο στην καθημερινότητα των ανθρώπων που εμπλέκονται στα στενά αυτά, να προσελκύσουν μεγαλύτερη μερίδα κόσμου και να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης γι’ αυτούς και τις επόμενες γενιές.

εικόνα i.46

κεφάλαιο ii

θέατρο και Λάρισα

Εφόσον η διερεύνηση του θέματος και η αρχή αυτής της διπλωματικής εργασίας ήταν το αρχαίο θέατρο της Λάρισας, δεν θα μπορούσε να λείπει η αναφορά σ' αυτό και αναζήτησης της σχέσης αυτού με την πόλη.

Ξεκινώντας λοιπόν, σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι η μελέτη λαμβάνει χώρα σε μια πόλη Ελληνική, σε μια χώρα που γεννήθηκε το θέατρο. Μελετώντας γι' αυτόν τον κλάδο της τέχνης ανακάλυψα σημαντικά στοιχεία για την ιστορία του που μέχρι πρότινος δεν γνώριζα. Από την ετυμολογική ρίζα, τα είδη του, την καταγωγή του, την εξέλιξή του που συνδέονταν άμεσα με τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες της κάθε εποχής, όπως άλλωστε και όλες οι τέχνες, τις διαφορετικές απόψεις για το πως γεννήθηκε, τα κουστούμια, τα σκηνικά, τη μουσική μέχρι και τους χορηγούς. Πρόκειται για έναν κόσμο που στόχο έχει να διδάσκει, να ευαισθητοποιεί, να παρακινεί, να παραδειγματίζει, να γεννά νέες ιδέες και τρόπους ζωής μέσα από το θέαμα. Για να παραχθεί αυτό το θέαμα χρειάζεται να συνεργαστούν πολλοί καλλιτέχνες και να υποταχθούν στο σκοπό του. Το θέατρο περιέχει κίνηση, χορό, μουσικότητα, ποίηση, ζωγραφική για να μεταφέρουν το θεατή σε μια άλλη κατάσταση, έξω από τη δική του πραγματικότητα.

Το δημιούργημα λοιπόν αυτό έχει τις ρίζες του στη χώρα μας, στην Αθήνα, την Επίδαυρο, τη Λάρισα. Πιστεύω πως η τέχνη αυτή στις μέρες μας έχει χάσει το διδακτικό-ηθικό-δημιουργικό κομμάτι που είχε άλλοτε και έχει επιστρατευθεί στην εμπορικότητα των εποχών και την ενσωμάτωση στο καταναλωτικό πρότυπο. Για το λόγο αυτό εστίασα στην αναζήτηση ερασιτεχνικών και επαγγελματικών καλλιτεχνικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στη Λάρισα γύρω από το θέατρο και συζητήσα γύρω από το θέμα του αρχαίου θεάτρου.

Οι ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Λάρισα είναι οι:

Θεσσαλικό Θέατρο-Επαγγελματικός Θίασος

Off ART - χοροθέατρο

S.MOU.TH. - Συνεργείο Μουσικού Θεάτρου

Λαϊκό Θέατρο Γιώργου Βούρου-Επαγγελματικός Θίασος

Θεατρο Τεχνών-Επαγγελματικός Θίασος

Αυλαία-Ερασιτεχνική ομάδα

Ονειρών Θαύματα-Ερασιτεχνική ομάδα

Ερασιτεχνική Σκηνή "Τσαρτσαρής"

Ερασιτεχνική Ομάδα Δ.Νίκαιας

Ερασιτεχνική Ομάδα Δ.Τυρνάβου

Reallisma-Ερασιτεχνική Ομάδα

Όνειρο όλων και μακρινή εικόνα είναι να λειτουργήσει το θέατρο, να φιλοξενεί παραγωγές, το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Θεσσαλίας να ανεβάσει αρχαίο δράμα στην πόλη, να συνεχίσουν να μαθαίνουν από αυτή τη διαδικασία και να γίνονται καλύτεροι. Όσον αφορά τις κτιριολογικές τους ανάγκες, εντοπίζεται ένα πρόβλημα στέγασης των παραστάσεών τους, θεωρούν όμως ότι με τα εγκαίνια του Θεάτρου Ουήλ θα λυθεί το πρόβλημα μιας και θα υπάρχουν τέσσερις θεατρικές σκηνές στην πόλη (Χειμερινό θέατρο του μύλου-Θέατρο Τεχνών-Μεγάλη Σκηνή του Ουήλ-Μικρή Σκηνή του Ουήλ).

Θεσσαλικό Θέατρο

Ονειρών Θαύματα

Off Art

S.MOU.TH.

Θέατρο Τεχνών

Realisma

Ερασιτεχνική Θεατρική σκηνή "Δ.Νίκαιας"

Αυλαία

Λαϊκό Θέατρο Γ.Βούρου

κεφάλαιο iii

αρχικές ιδέες | εξέλιξη της πρότασης

Η διερεύνηση για την αξιοποίηση και ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου, ξεκίνησε προσπαθώντας να δοθεί μια απάντηση | λύση στα εξής ερωτήματα:

- _πως μπορεί να λειτουργήσει το θέατρο σαν χώρος ξενάγησης με όλες τις απαιτούμενες προδιαγραφές.
- _πως μπορεί να λειτουργήσει το θέατρο ως θέατρο, φιλοξενώντας παραγωγές.
- _πως μπορεί να “μαλακώσει” το όριο της οδού Βενιζέλου που οριοθετεί την περιοχή, επιτρέποντας τη θέαση και ταυτόχρονα το καθιστά μη προσβάσιμο χωρίς να επηρεαστεί η κίνηση επί της οδού.
- _πως μπορούν μέσα από αυτές τις αλλαγές να μην επηρεαστούν αρνητικά τα καταστήματα της περιοχής.
- _ποιες άλλες λειτουργίες θα μπορούσαν να ενισχύσουν την προσπάθεια ανάδειξης και να συνδέσουν την πολιτιστική κληρονομιά με την κοινωνική καθημερινότητα των πολιτών.

Για να πραγματοποιηθούν τα δύο πρώτα ερωτήματα, απαιτούνται κάποιες εγκαταστάσεις οι οποίες καταγράφονται παρακάτω:

1. Χώρος υποδοχής, στον οποίο θα μπορούν οι επισκέπτες να προμηθεύονται ενημερωτικό υλικό, θα υπάρχει κάποιος ξεναγός ώστε να οργανώνονται περιηγήσεις στο μνημείο και ένα ταμείο για τις ημέρες παραστάσεων.
2. Χώρος στον οποίο θα μπορούσαν να φιλοξενούνται ευρήματα των ανασκαφών που συνδέονται άμεσα με το μνημείο (επιγραφές σε πλάκες που μαρτυρούν τη χρονολογία, κάποια αγαλματίδια κλπ)
3. Βοηθητικοί χώροι λειτουργίας που απαιτούνται για μια παράσταση όπως τα καμαρίνια των ηθοποιών, βεστιάριο, αποθήκη σκηνικών.
4. Αίθουσες δραστηριοτήτων που θα εμπλέκουν κόσμο σε καθημερινή βάση ώστε να δημιουργηθεί μια ζωντανή εστία.

Χαρακτηριστικός σύνδεσμος των παραπάνω χώρων είναι ότι πρέπει να υπάρχει άμεση πρόσβαση από αυτούς στο θέατρο. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, θα έπρεπε είτε να απαλλοτριωθούν οικοδομήματα εκατέρωθεν του θεάτρου και να δημιουργηθεί μια οριζόντια “ζώνη” από την οδό Φιλελλήνων έως την Σκυλοσόφου, είτε να αξιοποιηθούν τα εν λόγω κτίσματα ως έχουν. Ωστόσο η λύση αυτή είναι αδύναμη θεωρώ γιατί μια δεύτερη απαλλοτρίωση τέτοιας έκτασης και παράλληλα με εκείνη της περιοχής μελέτης θα ήταν οδυνηρή. Στο βόρειο άκρο, υπάρχουν οι παλαιές εγκαταστάσεις του στρατού (τα αρτοποιεία) στα οποία πλέον στεγάζονται κάποια γραφεία της αρχαιολογικής υπηρεσίας που χρειάζεται να βρίσκονται καθημερινά στο χώρο. Επομένως για τα επόμενα χρόνια, είναι αδύνατον να αξιοποιηθούν αυτά τα κτίσματα και ο χώρος των λυόμενων κατασκευών. Δεδομένης λοιπόν της μετατροπής των δύο οικοδομικών τετραγώνων που βρίσκονται στο νότιο άκρο της περιοχής σε κοινόχρηστο χώρο, η λύση | πρόταση προανατολίστηκε νότια της οδού Βενιζέλου.

Στην αναζήτηση αυτή, εντοπίστηκε το κοντινότερο κτίριο στο θέατρο, σε οικοδομικό τετράγωνο εκτός των περιοχών απαλλοτρίωσης, το κτίριο του “Μονακό” που βρίσκεται στη συμβολή των οδών Παπαναστασίου και Βενιζέλου και ήταν από τα πρώτα εμπορικά πολυκαταστήματα της πόλης. Πρόκειται για ένα τριώροφο κτίριο με ημιώροφο και υπόγειο, επιφάνειας 93 τμ που κατασκευάστηκε το 1979 και θεωρήσα ιδανικό για να φιλοξενήσει όλες τις παραπάνω λειτουργίες, εφόσον παραμένει κενό και αχρησιμοποίητο τα τελευταία δέκα χρόνια περίπου (εικόνα i.48).

ΧΩΡΟΣ ΠΙΣΤΙΔΕΣ ΣΥΝΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

11.50
9.00
7.10
9.50
2.20
2.40
1.00
4.00
9.00
4.00

ΛΛΟΥΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ
ΕΠΙ. ΔΙΠΛΩΣΑΝ 101.86 - ΕΠΙ. ΑΚΑΔΗΜΙΟΥ 4.00 = 105.86

ΠΟΛΥΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ
ΟΔΟΣ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ Ι. ΑΠΠΑΡΙΑΝ ΚΑΙ ΣΤ. Κ. Α. ΑΡΜΠΑΚΑ

ΛΑΤΩΝ **ΙΣΟΓΕΙΟΥ**
ΣΑΙΜΑΣ 1:50

ΑΔΕΙΑ ΜΑΪΟΣ 1979
Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥΛΟΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ
ΠΑΤΡΟΚΛΑΟΥΣ 24 ΤΗΛ 225981
53000 ΛΑΡΙΣΑ Π. Α.

Επίσημο έγγραφο
Αρ. Πρωτ. 101/79
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κ. ΑΡΜΠΑΚΑΚΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ

Επίσημο 1/78

Ξεκινώντας τη διανομή των χρήσεων, το ισόγειο διατέθηκε στο χώρο υποδοχής | ταμείο, στους ορόφους θα φιλοξενούνταν οι νέες δραστηριότητες και στο υπόγειο τμήμα οι βοηθητικοί χώροι. Σε αυτό το σημείο προκύπτει το ερώτημα της μεταφοράς των ηθοποιών από το υπόγειο τμήμα της οικοδομής, στο χώρο της σκηνής, μια διαδικασία που ήταν αδύνατο να γίνει από την οδό Βενιζέλου. Επομένως, η μόνη λύση, ήταν να “ανοιχθεί” ένας υπόγειος διάδρομος σύνδεσης του χώρου της σκηνής με τα καμαρίνια και τις αποθήκες (εικόνα i.49). Ταυτόχρονα, σε συνδυασμό με το στόχο να εξαλειφθεί το αυστηρό όριο της Βενιζέλου, ο διάδρομος μετατράπηκε σε ημιυπαίθριο χώρο στεγασμένο από διαφανές υλικό, ώστε να είναι εμφανής η επικοινωνία του θεάτρου με το κτίριο και να δημιουργεί την αίσθηση της εισόδου.

εικόνα i.49

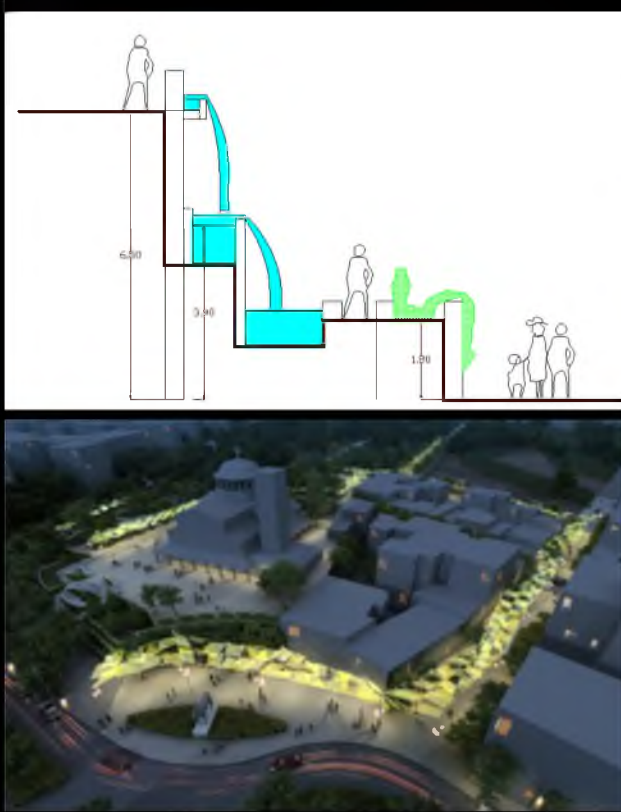
Κατά το σχεδιασμό ωστόσο, ήταν ξεκάθαρο ότι ο χώρος του κτιρίου μόνο, δεν αρκούσε για να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη πρόταση και να καλυφθούν οι ανάγκες για τη λειτουργία του θεάτρου. Η υπέργεια επέκταση του “Μονακό” ήταν αδύνατη για τους λόγους που έχουν ήδη αναφερθεί και επομένως επιλέχθηκε η υπόγεια ανάπτυξη του πλάνου.

Όσον αφορά τη διαμόρφωση του δημόσιου χώρου, πρωταρχικό σημείο αναφοράς στην περιοχή είναι ο διάδρομος-στέγαστρο που διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια, διατρέχει τις οδούς Μητροπολίτου Αρσενίου-Σκυλοσόφου-Βενιζέλου-Γεωγγιάδου-Αγίου Αχιλλείου και “οριοθετεί” την περιοχή του Αγ. Αχιλλείου. Ήταν ένα κομβικό ερώτημα το αν θα έπρεπε να συνεχιστεί το στέγαστρο αυτό στην περιοχή μελέτης ή να ενσωματωθούν στοιχεία του στο σχεδιασμό. Μελετώντας την πρόταση παρέμβασης, εντοπίστηκε ότι το εν λόγω στέγαστρο αποτελεί τμήμα μιας συνολικής μελέτης ανάπλασης. Στόχος της μελέτης ήταν η βελτίωση του μικροκλίματος στην περιοχή εγκατάστασης και συγκεκριμένα μείωση των επιφανειακών θερμοκρασιών και της θερμοκρασίας του αέρα κατά τη θερινή περίοδο και βελτίωση των συνθηκών θερμικής και οπτικής άνεσης. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις έγιναν με γνώμονα την ευκολία στη συντήρηση, το χαμηλό κόστος κατασκευής και την αποφυγή της καταστροφής τους από βανδαλισμούς. Σε περιοχές των προαναφερθέντων πεζόδρομων που ηλιάζονται τις περισσότερες ώρες το καλοκαίρι, προτάθηκε να τοποθετηθεί το σύστημα εκτεταμένης σκίασης με μεταλλικά στηρίγματα και πανί,

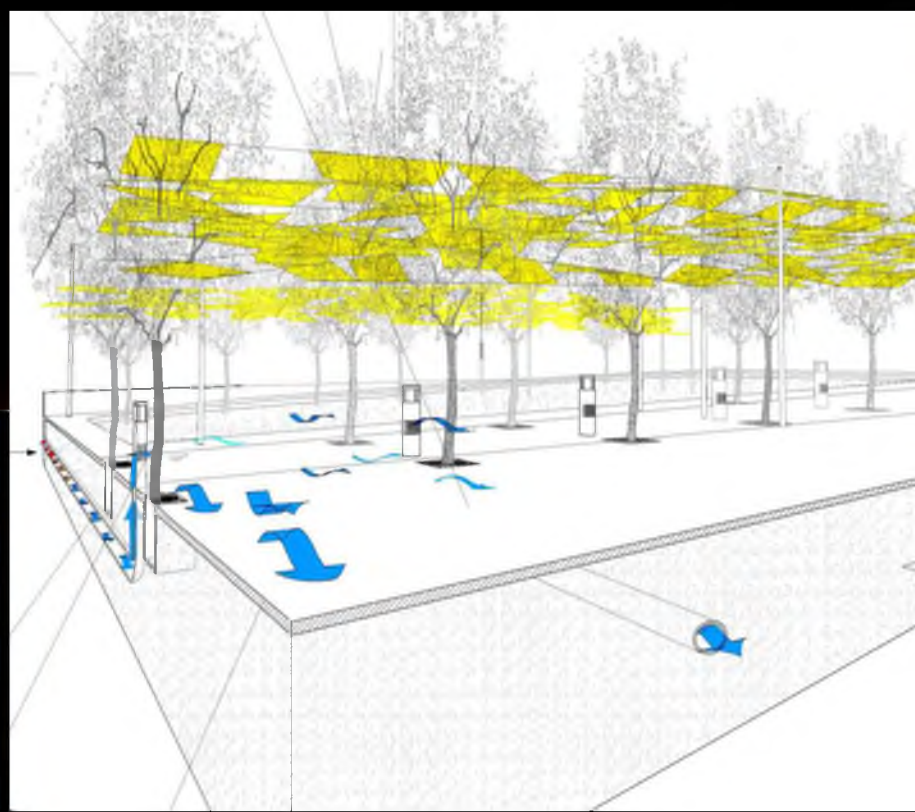
που προστατεύει τους περαστικούς. Οι τέντες από πανί θα τοποθετούνταν με κλίση ώστε να επιτρέπουν στον αέρα να διέρχεται, αλλά και στις χειμερινές ηλιακές ακτίνες που προσπίπτουν με χαμηλή γωνία. Παράλληλα, στον υπόγειο χώρο της στεγασμένης περιοχής θα τοποθετούνταν φυγοκεντρικός ανεμιστήρας κιβωτίου που έχει τη δυνατότητα να προσάγει συγκεκριμένη ποσότητα αέρα στους προαναφερθέντες χώρους με χρήση 7 εναλλακτών αέρα. Ο νωπός αέρας αναρροφάται απευθείας από το εξωτερικό περιβάλλον, και διοχετεύεται σε περιοχές με καθίσματα και συνάθροιση κοινού. Ταυτόχρονα, στο σύστημα σκίασης θα εφαρμόζονταν φωτοβολταϊκά πανέλα ώστε να ηλεκτροδοτούνται τα κυκλώματα φωτισμού, η αντλία ανακυκλοφορίας κλπ. Για να ενισχυθεί η προσπάθεια βελτίωσης του μικροκλίματος της περιοχής, επιλέχθηκαν οι κατάλληλες δαπεδοστρώσεις και στους γύρω χώρους σχεδιάστηκαν σημεία πρασίνου και τρεχούμενου νερού (εικόνα i.50).

Η πραγματοποίηση όμως της μελέτης δεν έγινε ολοκληρωμένα. Οι τέντες στο σύστημα σκίασης δεν εφαρμόστηκαν με τις απαραίτητες κλίσεις και τις αποστάσεις στον κατακόρυφο άξονα, ο φυγοκεντρικός ανεμιστήρας δεν εγκαταστάθηκε, τα σημεία τρεχούμενου νερού δεν κατασκευάστηκαν και η ατμόσφαιρα ειδικά κατά τους θερινούς μήνες κάτω από το στέγαστρο είναι αποπνικτική (εικόνα i.51). Επομένως, είναι θεμιτό να αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα αυτής της αναζήτησης και της σύγκρισης μελέτης-εφαρμογής στην πρόταση καθώς και να ενσωματωθούν θετικά στοιχεία της προτεινόμενης παρέμβασης.

εικόνα i.50

εικόνα i.51

Τέλος, σχετικά με τις λειτουργίες που θα μπορούσαν να πλαισιώσουν την πρόταση, πρέπει σίγουρα να ληφθούν υπόψη όλες οι ενότητες των προηγούμενων κεφαλαίων, οι χρήσεις γης που ήδη υπάρχουν, οι πολιτιστικές εστίες, το οδικό δίκτυο αλλά και οι αρχαιολογικοί χώροι. Ακόμη πρέπει να ληφθεί υπόψη αν οι προτεινόμενες λειτουργίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και ταυτόχρονα να μην επηρεάζουν αρνητικά τις ήδη υπάρχουσες.

Μετά την επεξεργασία των παραπάνω πληροφοριών και τις συζητήσεις με τις θεατρικές ομάδες, γεννήθηκε η σκέψη να δημιουργηθεί μια υπόγεια στεγασμένη θεατρική σκηνή δίπλα από το αρχαίο θέατρο, ικανοποιώντας την ανάγκη των ομάδων για ένα χώρο προβών και παραστάσεων, μεταφέροντας το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Θεσσαλίας σε έναν ιστορικά αναγνωρισμένο χώρο και αξιοποιώντας τους βοηθητικούς χώρους του θεάτρου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η πρόταση αυτή καταρρίφθηκε, εφόσον σε λίγους μήνες θα ολοκληρωθεί η κατασκευή του θεάτρου ΟΥΗΛ και θα λειτουργούν στη Λάρισα τρεις πλήρως εξοπλισμένες θεατρικές σκηνές, αριθμός που ικανοποιεί τις ανάγκες των ομάδων, αφού “ανεβάζουν” μία παραγωγή ετησίως. Ένας ακόμη ανασταλτικός παράγοντας ήταν ότι οι θεατρικές ομάδες εδρεύουν σε διαφορετικές συνοικίες και η κάθε μία στο χώρο της. Έτσι η μεταφορά τους σε κεντρικό σημείο, αλλά και σε έναν χώρο όπου πρέπει να συστεγαστούν με άλλες και να διαμορφώσουν αντίστοιχο πρόγραμμα, ήταν δυσλειτουργική. Συνδυάζοντας το δεδομένο αυτό καθώς και το γεγονός ότι πολλές από τις λέσχες πολιτισμού παραμένουν κλειστές λόγω οικονομικών δυσχερειών, η υπεννοκίαση των χώρων τους από τις ομάδες θα ήταν ιδανική λύση για αυτές, για το δήμο και τις συνοικίες.

Επόμενο βήμα ήταν η μελέτη της ιστορίας του θεάτρου, η καταγραφή των σημαντικότερων στοιχείων στην προηγούμενη ενότητα και ο εντοπισμός συνδέσμων ανάμεσα σ' αυτό και τη σημερινή Λάρισα. Κατά τη διαδικασία αναζήτησης πηγών για τις πληροφορίες αυτές, εντόπισα το Κέντρο Μελέτης και Έρευνας του Ελληνικού Θεάτρου-Θεατρικό Μουσείο. Ιδρύθηκε το 1938 από το Σύλλογο Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων και από το 1977 στεγάζεται στο υπόγειο του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Αθηνών (Ακαδημίας 50). Εκτός από τα εκθέματα, το μουσείο διαθέτει εκτεταμένη βιβλιοθήκη και συλλογή αρχείων σχετιζόμενων με το Ελληνικό θέατρο. Τα εκθέματα περιλαμβάνουν φωτογραφίες, θεατρικά προγράμματα του 19ου και 20ου αιώνα, θεατρικά σύνολα και κοστούμια, προσωπικά αντικείμενα των σημαντικότερων ηθοποιών του σύγχρονου θεάτρου.

Όταν λοιπόν, αναζήτησα τις ώρες λειτουργίας ώστε να το επισκεφθώ, διαπίστωσα ότι η λειτουργία του έχει διακοπεί από το 2010 κι έπειτα λόγω του διογκωμένου του χρέους. Αυτή τη στιγμή ο χώρος είναι στο έλεος επιτήδειων διαρρηκτών, και λειτουργεί σαν καταφύγιο ναρκομανών και αδέσποτων ζώων, χωρίς να έχουν απομακρυνθεί τα εκθέματα, ενώ πρόσφατα (στο καλοκαίρι του 2016) μεταφέρθηκε η βιβλιοθήκη σε αίθουσες που παραχωρήθηκαν από την ΕΡΤ και ξεκίνησε η συντήρηση των εκθεμάτων. Οι αποκρουστικές εικόνες από τις διαρρήξεις, τις καταστροφές και την παραμέλησή του γέννησαν την ιδέα για ένα υπόγειο Μουσείο Ιστορίας Αρχαίου Θεάτρου στην πόλη της Λάρισας. Ένα Μουσείο που θα στεγάζει την ιστορία όλων των παραγόντων που συντελούν στο θέαμα του αρχαίου δράματος, που θα εστιάζει στη γέννησή του, στο διδακτικό ρόλο του και θα πλαισιωθεί από λειτουργίες που θα το διαμορφώσουν μια ζώνη-πηγή δραστηριοτήτων-πηγή έμπνευσης. Ταυτόχρονα, κάποιες από αυτές στόχο θα έχουν τη συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του ήδη υπάρχοντος Μουσείου του Δήμου Αθηνών ώστε να επαναλειτουργήσει.

Συγκεντρώνοντας τις παραπάνω πληροφορίες | αποφάσισε οργανώθηκε το κτιριολογικό πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει το χώρο του μουσείου, βοηθητικούς χώρους λειτουργίας του αρχαίου θεάτρου και αίθουσες δραστηριοτήτων συναφών με το θέατρο. Παράλληλα οργανώθηκε ο κοινόχρηστος | δημόσιος χώρος ως μια συνέχεια της προσπάθειας για τη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής.

εικόνα i.52
Εκθέματα του Θεατρικού Μουσείου πριν ανασταλεί η λειτουργία του

κεφάλαιο iv

πρόταση

α.στοχοθεσία-γενικά χαρακτηριστικά

Εφόσον στην προηγούμενη ενότητα τέθηκαν τα ερωτήματα προς απάντηση | λύση και διαμορφώθηκαν οι βασικές αρχές σχεδιασμού,είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να οριστούν συνοπτικά οι βασικοί στόχοι που επιχειρεί να εκπληρώσει το συγκεκριμένο κτιριολογικό πρόγραμμα και η προτεινόμενη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

- _ Διατήρηση των αξόνων Βενιζέλου-Παπαναστασίου-Απόλλωνος ως κεντρικοί οδοί κίνησης | εμπορίου | διασκέδασης.
- _ Ενίσχυση των υπαρχόντων δραστηριοτήτων στα καταστήματα.
- _ Βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής-ειδικά στο “στέκι επί της Βενιζέλου”.
- _ Δημιουργία “Κεντρικής Εισόδου” στο θέατρο.
- _ Ανάδειξη των αρχαιολογικών σημείων του Ιστορικού κέντρου.
- _ Δημιουργία διαδραστικής εστίας πολιτισμού.
- _ Λειτουργία αρχαίου θεάτρου.
- _ Ένταξη των πολιτών και κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων στις δραστηριότητες.
- _ Λειτουργία Αρχαιολογικού χώρου.
- _ Προβολή | Ανάπτυξη των υπαρχόντων δραστηριοτήτων της πόλης.

β.οργάνωση δημόσιο χώρου & κτιριολογικού προγράμματος

Η τελική διαμόρφωση του κτιριολογικού προγράμματος βασίστηκε στους στόχους,τις αρχές και τους περιορισμούς που προαναφέρθηκαν συναρτήσει την οργάνωσης του δημόσιου χώρου.

Ξεκινώντας από τον κοινόχρηστο χώρο της απαλλοτρίωσης,στόχος ήταν να παραμείνει ανοιχτός χώρος χωρίς κτιριακές κατασκευές και υψομετρικές επεμβάσεις πάνω από το επίπεδο του δρόμου ώστε να επιτρέπεται η θέαση του θεάτρου από την κεντρική πλατεία και την οδό Παπαναστασίου.Εκτιμώ ότι αυτή τη στιγμή,το θέατρο γίνεται εμφανές μόνο κατά το βάδισμα στην Παπαναστασίου και Βενιζέλου και σε απόσταση όχι μεγαλύτερη των 50 μέτρων.Επομένως επιλέχθηκε να μείνει ανοικτό το οπτικό πεδίο επί της Παπαναστασίου,ώστε να σηματοδοτείται,υπό μία έννοια,η σημαντικότητα του μνημείου και να προκαλείται το ενδιαφέρον των περαστικών.Ταυτόχρονα,θέλοντας να δημιουργηθεί μια επίσημη είσοδος στο χώρο του θεάτρου,επιλέχθηκε να διαμορφωθεί ένα αίθριο σε βάθος -3.90 από το ύψος του δρόμου και συνευθειακό με το επίπεδο της σκηνής του θεάτρου.Για την πραγματοποίηση των στόχων αυτών διατηρήθηκαν τα ίχνη των οικοδομικών τετραγώνων προς απαλλοτρίωση και μετατοπίστηκαν ανατολικά,μικραίνοντας το πλάτος της οδού Παπαναστασίου.Ο χειρισμός αυτός είχε στόχο να μεγαλώσει κατά πλάτος την οδό Απόλλωνος στην οποία αναπτύσσονται καταστήματα του επισιτισμού και νοικιάζουν υπαίθριο χώρο στενεύοντας τη δίοδο των περαστικών,αφήνοντας όμως επαρκή χώρο για την εξυπηρέτηση των πελατών των εμπορικών καταστημάτων της οδού Παπαναστασίου.

Μετά τη μετατόπιση αυτή των ιχνών, στο βόρειο οικοδομικό τετράγωνο διαμορφώθηκε το αίθριο, διατηρώντας τη Βενιζέλου ανέπαφη και επεκτείνοντας “το στέκι της” στο αίθριο τμήμα. Το νότιο Ο.Τ. διαχωρίστηκε σε ζώνη πρασίνου, περίπατου και νερού ενώ στο αριστερό άκρο του διαμορφώθηκε στάση ενοικίασης ποδηλάτων. Συχνό φαινόμενο στις στάσεις αυτές είναι η ύπαρξη ενός βοηθητικού περιπτέρου για την ενοικίασή τους. Στην προκειμένη πρόταση, η ενοικίαση θα γίνεται μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας και το “ξεκλείδωμά” τους με μυστικό κωδικό που θα γνωστοποιείται απευθείας στο χρήστη. Σε όλη την επιφάνεια του δημόσιου χώρου επαναλήφθηκαν οι πλακοστρώσεις που αναπτύχθηκαν κατά τη μελέτη βιοκλιματικής ανάπλασης, ψυχροί και φωτοκαταλυτικοί κυβόλιθοι. (εικόνες i.53 και i.54)

εικόνα i.53
μακέτες προμελέτης

εικόνα i.54
υλικό προμελέτης

φωτογραφίες μακέτας επί της Βενιζέλου

τμήμα τομής επί της Βενιζέλου

Όσον αφορά την οργάνωση των κτιριακών δομών της πρότασης, έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε να υπηρετεί τους στόχους και τις αρχές που προαναφέρθηκαν. Εξαιρώντας το κτίριο του Μονακό, το οικοδόμημα βρίσκεται στο υπόγειο τμήμα των οδών Απόλλωνος, Παπαναστασίου και Βενιζέλου (σε στάθμη -3.90 από αυτή της οδού Βενιζέλου και Κύπρου που θεωρούνται ως 0.00), περιμετρικά του αιθρίου που δημιουργείται μετά την “απαλλοτρίωση”. Οι χώροι του διαμορφώθηκαν έτσι ώστε να εξυπηρετούν τις παρακάτω βασικές λειτουργίες:

Μουσείο ιστορίας αρχαίου θεάτρου.

Αποτελείται από τον χώρο υποδοχής, τον κυρίως χώρο των εκθεμάτων και τους βοηθητικούς χώρους. Στο χώρο εισόδου οργανώθηκε ένα σύστημα υποδοχής-γραφείων μελέτης των εργαζομένων και ένα σαλόνι αναμονής-συγκέντρωσης ομάδων επισκεπτών όπου θα ξεκινά και λήξει η ξενάγηση. Η συνολικότερη ανάλυση της οργάνωσης του μουσείου και των εκθεμάτων θα αναλυθεί σε επόμενη ενότητα, στη μουσεολογική μελέτη. Οι βοηθητικοί χώροι αποτελούνται από αποθήκες, WC και WC ΑΜΕΑ.

Βοηθητικοί Χώροι Λειτουργίας του Αρχαίου Θεάτρου.

Στο τμήμα αυτό στεγάζονται ο χώρος υποδοχής-ταμείο με μπάρα cafe, το ημιυπαίθριο foyer, η βιβλιοθήκη, μία αίθουσα συνεδρίων και εκδηλώσεων, τα καμαρίνια, οι απαραίτητες αποθήκες και τα WC. Στη βιβλιοθήκη θα υπάρχουν μόνο θεατρικά έργα και τα έσοδα από τη λειτουργία αυτής και της αίθουσας συνεδρίων θα στηρίξουν την προσπάθεια συντήρησης των συλλογών του Μουσείου Θεάτρου Αθηνών. Οι αποθήκες αφορούν αποθήκευση φροντιστηριακού υλικού, σκηνικών, βεστιάριο-σιδερωτήριο και τα καμαρίνια έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των ηθοποιών (με ξεχωριστό WC - λουτρό - εξωτερικό νιπτήρα) και να έχουν εύκολη πρόσβαση στο πίσω μέρος της σκηνής. Το Cafe αλλά και τα WC που αφορούν αυτές τις λειτουργίες έχουν τοποθετηθεί έτσι ώστε να εξυπηρετούν όλους τους χρήστες, ενώ τα WC που εξυπηρετούν τους θεατές και μόνο, έχουν τοποθετηθεί ανατολικά και δυτικά του μνημείου και στις στάθμες -3.90 (επίπεδο της ορχήστρας) τα WC ΑΜΕΑ και -6.50 τα WC ανδρών και γυναικών.

Το κτίριο του “Μονακό”.

Ξεκινώντας από το υπόγειό του, εγκαταστάθηκε ένα lounge Cafe, με θέα το αίθριο. Στο ισόγειο τμήμα διαμορφώθηκε ένα πληροφοριακού τύπου spot, στο οποίο θα υπάχουν οθόνες πληροφοριών για τα αρχαιολογικά σημεία του Ιστορικού κέντρου, πληροφορίες ενημέωσης και προβολής των ιστορικών διαδρομών που αναφέρθηκαν και θα λειτουργεί ως σημείο έναρξης των διαδρομών αυτών. Η δραστηριότητα αυτή θα συνδιάζεται για όσους επιθυμούν με την ενοικίαση ποδηλάτων από το σταθμό που προαναφέρθηκε. Ακόμη μια οθόνη θα έχει σαν στόχο την ενημέρωση για την πλατφόρμα “Διαζώματος” - Υιοθέτησε ένα αρχαίο θέατρο και άλλες τη γνωστοποίηση των πολιτιστικών δρώμενων της πόλης καθώς και των δραστηριοτήτων εντός και πλησίον του νομού, όπως rafting στην κοιλάδα των Τεμπών, πεζοπορεία στον Όλυμπο, παραλίες του νομού κλπ. Ο ημιόροφος του κτιρίου καταργήθηκε λόγω του χαμηλού ύψους αυτού και του ισόγειου (2,40) δίνοντας έμφαση στην ύπαρξη του ισόγειου spot. Στους επόμενους τρεις ορόφους (Α', Β' και Γ') διαμορφώθηκαν εργαστηριακοί χώροι ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του θεάματος. Στον Α' θα φιλοξενηθεί μια ομάδα ερασιτεχνών (οι συμμετέχοντες θα είναι από πολλές ομάδες) που φιλοδοξεί να γνωρίσει το αρχαίο δράμα και να εργαστεί πάνω σε τέτοιες παραγωγές. Στον Β' και Γ' όροφο θα έχουν τη δυνατότητα όλες οι ομάδες που λειτουργούν στην πόλη να παράγουν τα απαραίτητα κοστούμεια και φροντιστηριακό υλικό για τις παραστάσεις τους. Τις πρωινές ώρες οι αίθουσες θα διατείνονται για μαθήματα επί των αντικειμένων αυτών με προτεραιότητα σε κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, ενώ το δώμα του κτιρίου για εκδηλώσεις κατά τους θερινούς μήνες.

Τέλος, στο ανατολικό άκρο του αιθρίου (κάτω από την οδό Παπαναστασίου) έχει προβλεφθεί χώρος έκθεσης των ευρυμαμάτων που πολύ πιθανόν να ερχόταν στο φως κατά την εκτέλεση του έργου. Το συγκεκριμένο σημείο επιλέχθηκε ώστε να είναι εμφανές κατά το πέρασμα προς το αρχαίο θέατρο αλλά και από τις τρεις οδούς που περιβάλλουν το αίθριο (Βενιζέλου-Απόλλωνος-Υδρας)

Κτιριολογικό Πρόγραμμα:

Κτίριο Μουσείου:

_υποδοχή	70.85 m ²
_γραφεία μελέτης	44.10 m ²
_χώρος εκθεμάτων	652.00 m ²
_αποθήκες	13.45 m ²
_μηχαν/κές εγκαταστάσεις	3.00 m ²
_WC	21.15 m ²

Κτίριο “Θεάτρου”:

Στάθμη -3.90

_υποδοχή	59.55 m ²
_υπαίθριο foyer	107.85 m ²
_cafe	34.75 m ²
_αίθουσα εκδηλώσεων	101.00 m ²
_βιβλιοθήκη	55.00 m ²
_καμαρίνια	569.15 m ²
_αποθήκη σκηνικών	37.95 m ²
βεστιάριο	21.10 m ²
φροντιστηριακό υλικό	35.10 m ²
_σιδερωτήριο	20.78 m ²
_μηχαν/κές εγκαταστάσεις	7.00 m ²
_WC AMEA	39.10 m ²
_WC WC AMEA	29.85 m ²
_κλιμακοστάσιο	19.75 m ²

Στάθμη -6.50

_κλιμακοστάσιο	19.75 m ²
_WC	120.45 m ²
_αποθήκη	19.30 m ²

Κτίριο “Μονακό”:

Υπόγειο

_loungе cafe	97.00 m ²
_κουζίνα μπαρ	36.15 m ²
_WC WC AMEA	16.75 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	14.90 m ²

Ισόγειο

_πληροφοριακό spot	91.85 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	12.85 m ²

Α΄ όροφος

_εργαστήριο αρχαίου δράματος	55.45 m ²
_καμαρίνια	8.85 m ²
_WC	7.05 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	14.30 m ²

Β΄ όροφος

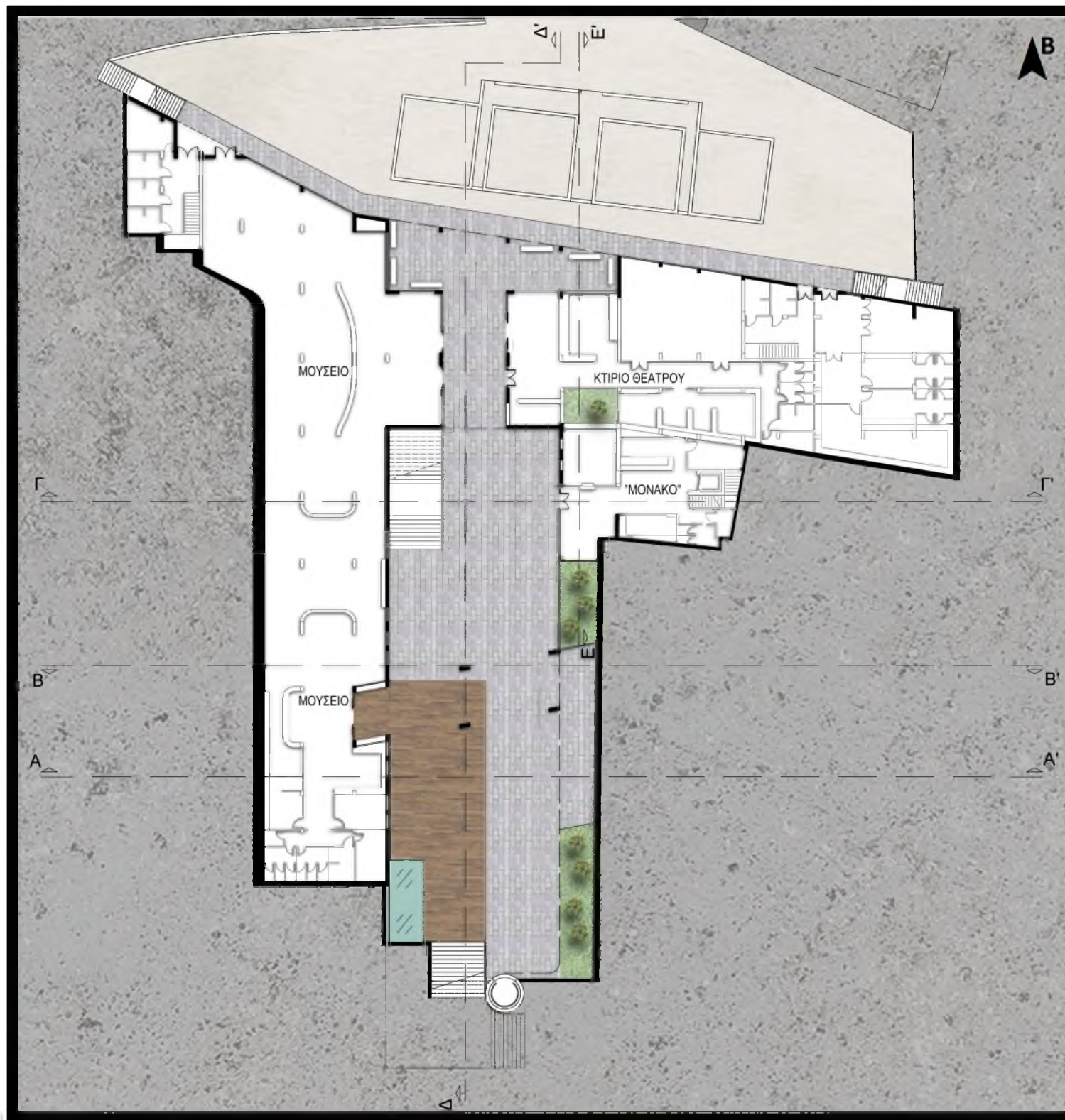
_εργαστήριο κουστουμιών	55.45 m ²
_αποθήκη	8.85 m ²
_WC	7.05 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	14.30 m ²

Γ΄ όροφος

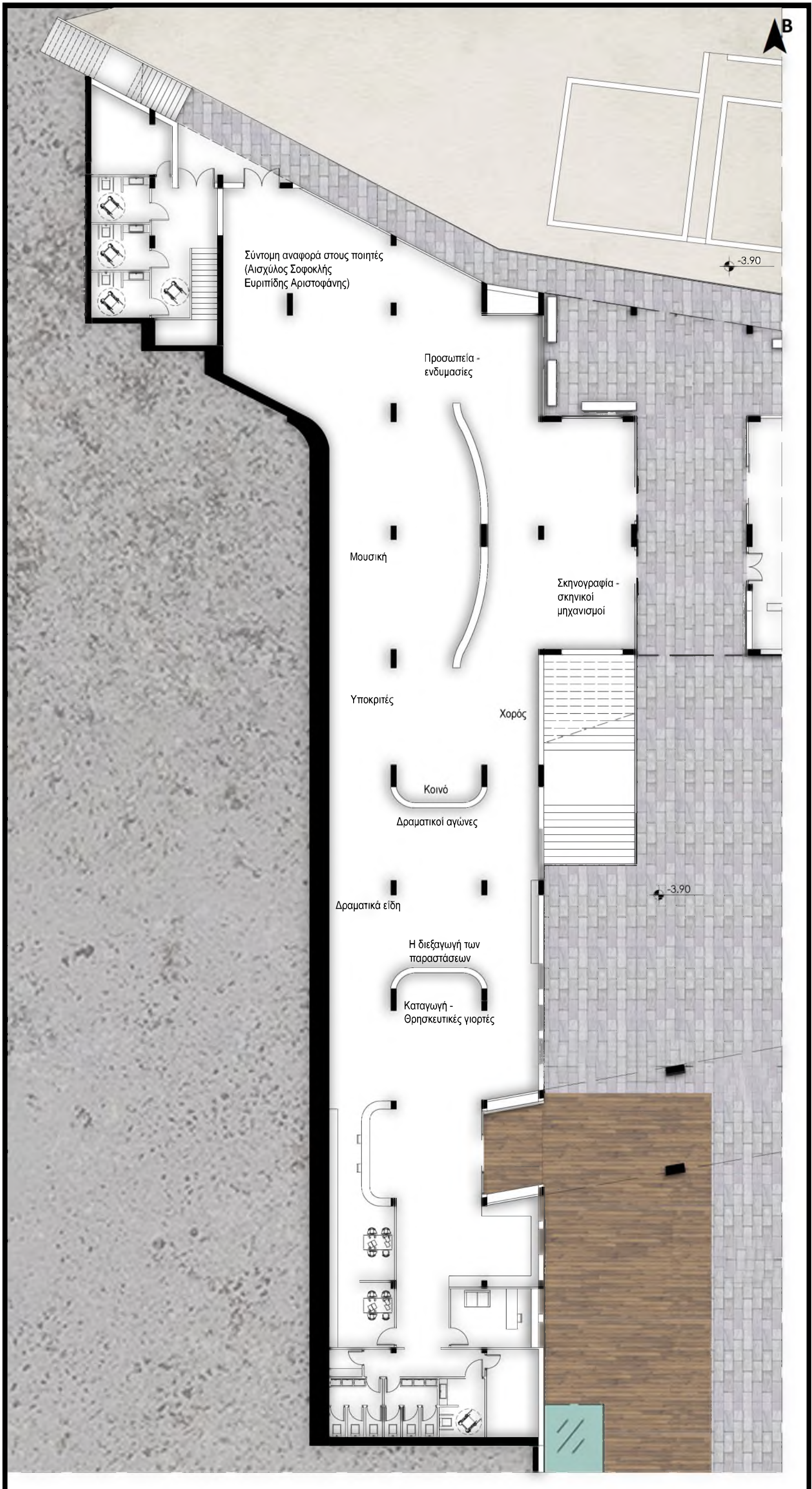
_εργαστήριο φροντ/κού υλικού	55.45 m ²
_αίθριο	17.55 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	14.30 m ²

Δώμα

_χώρος εκδηλώσεων	73.00 m ²
_κλιμακοστάσιο ανελκυστήρας	14.30 m ²

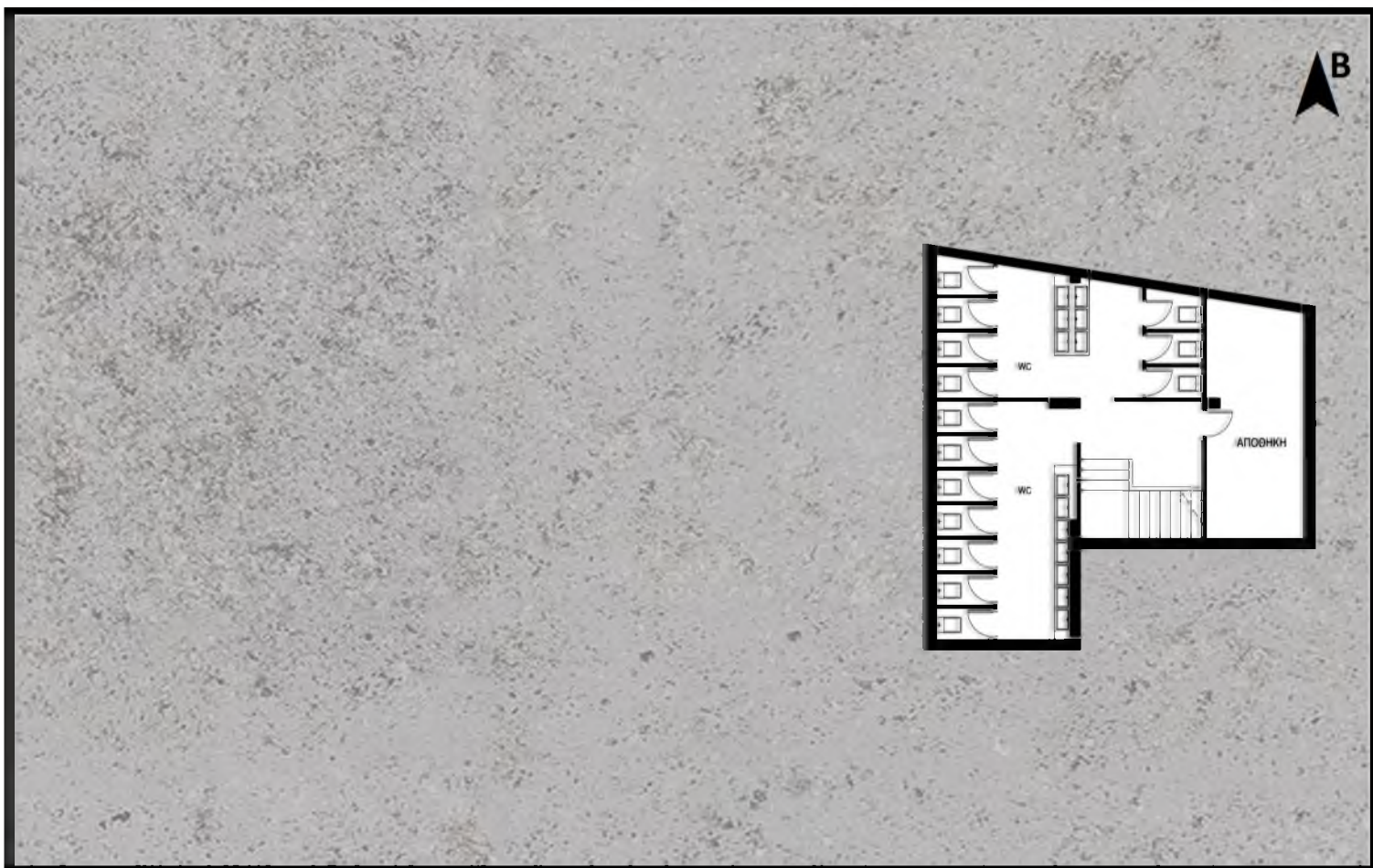

κάτοψη
κλίμακα 1:500
στάθμη -3.90

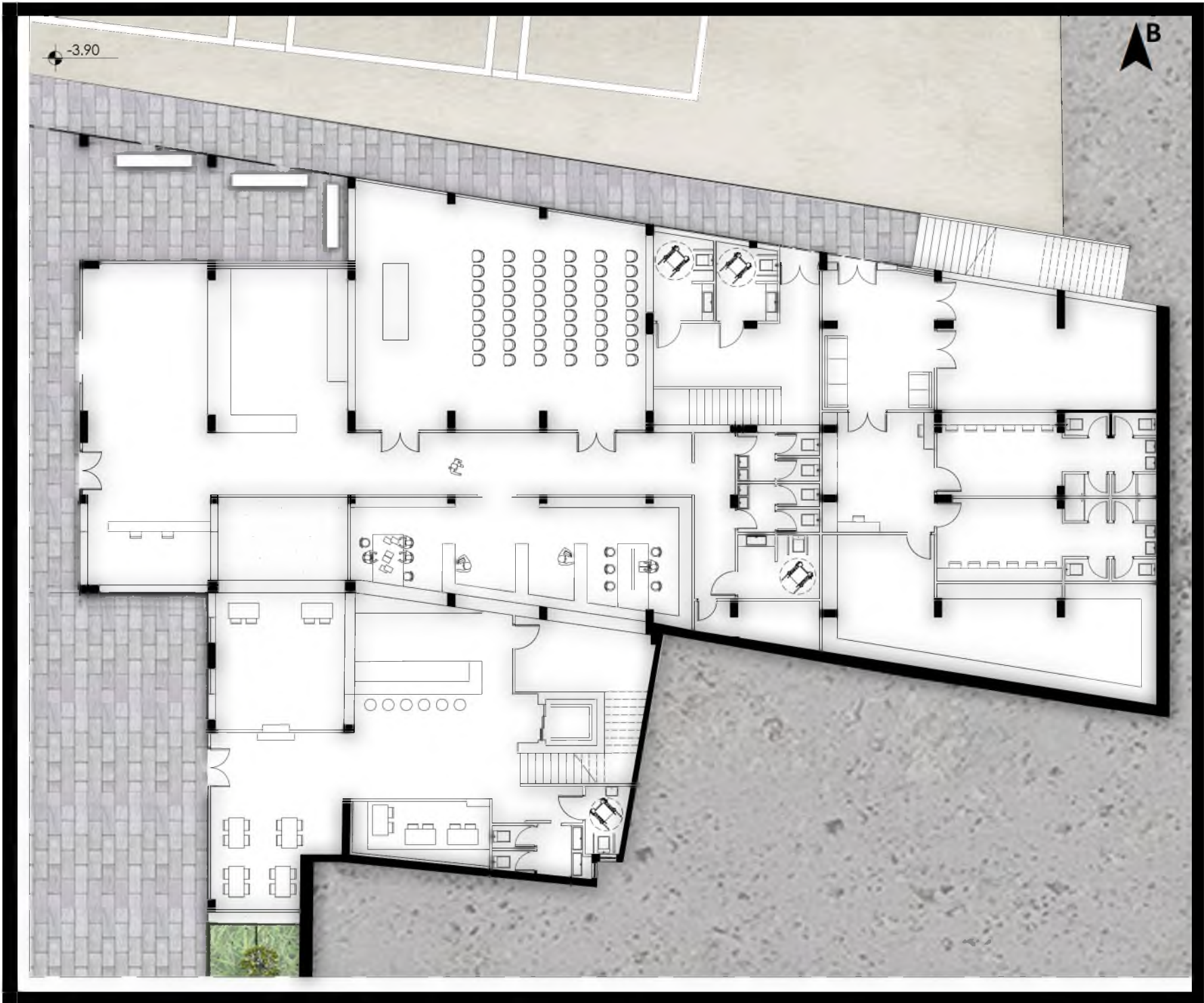
κτίριο Μουσείου
Δυτική νησίδα
κάτοψη
κλίμακα 1:200
στάθμη -6.50

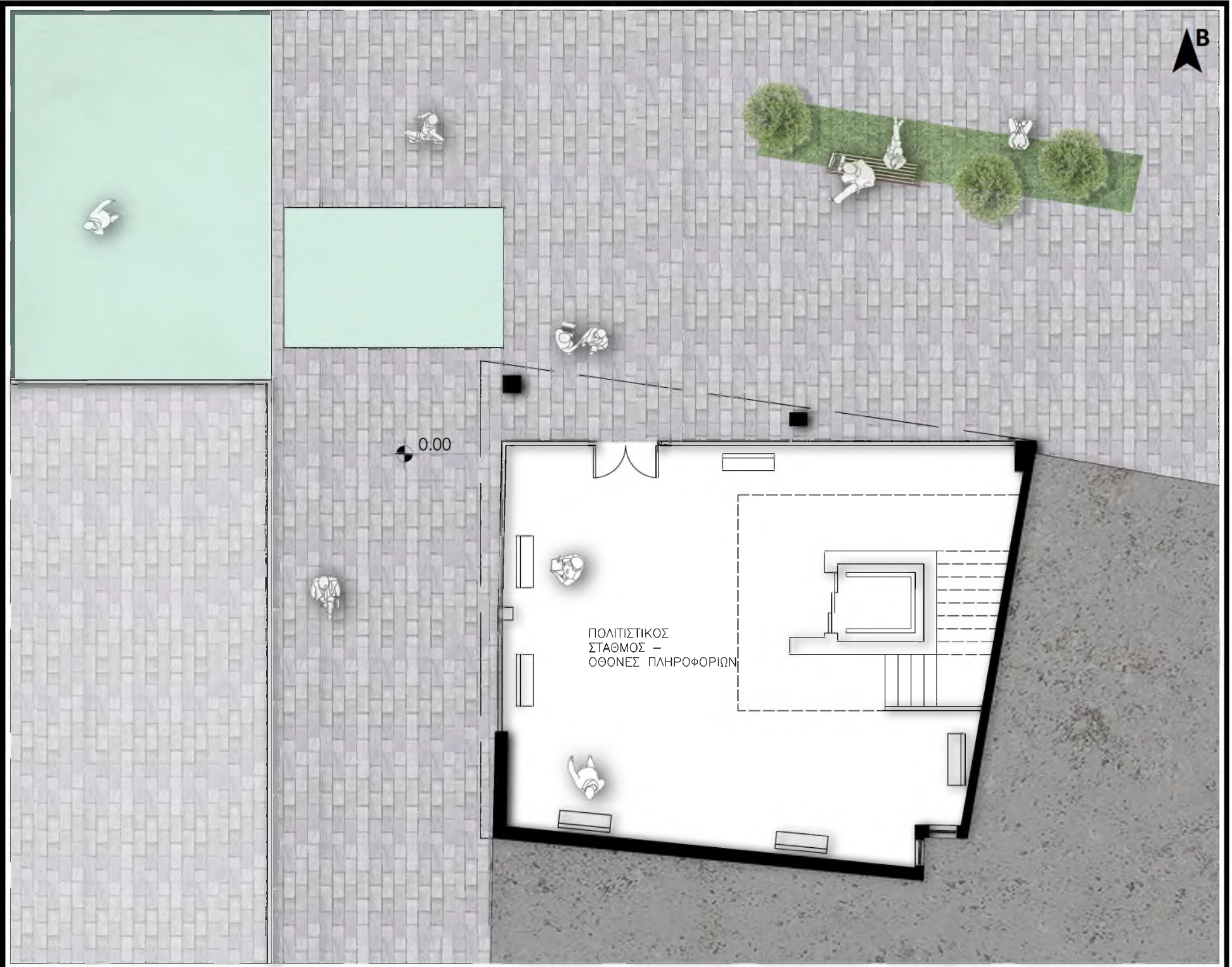

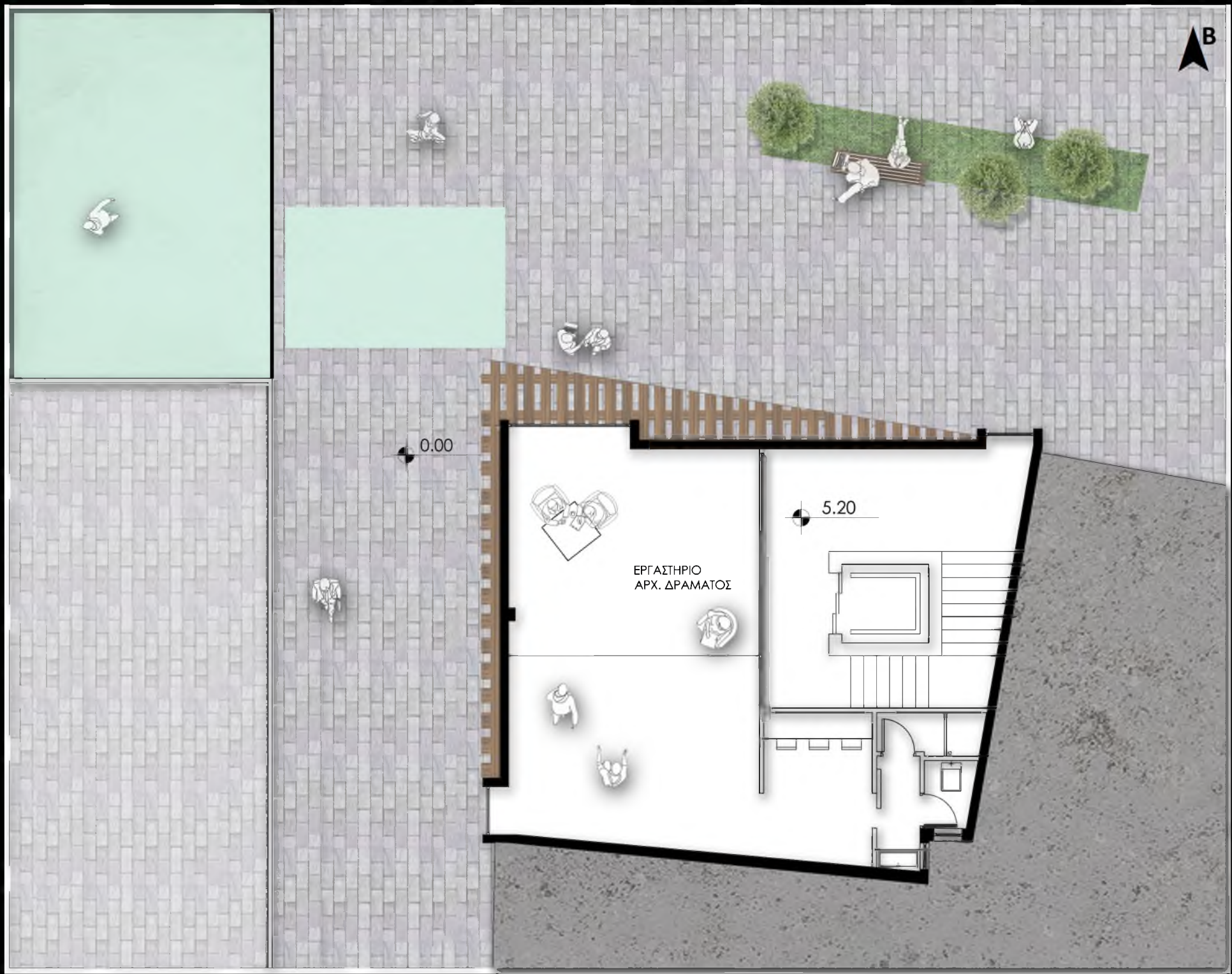
κτίριο Μουσείου
Ανατολική νησίδα
κάτοψη
κλίμακα 1:200
στάθμη -6.50

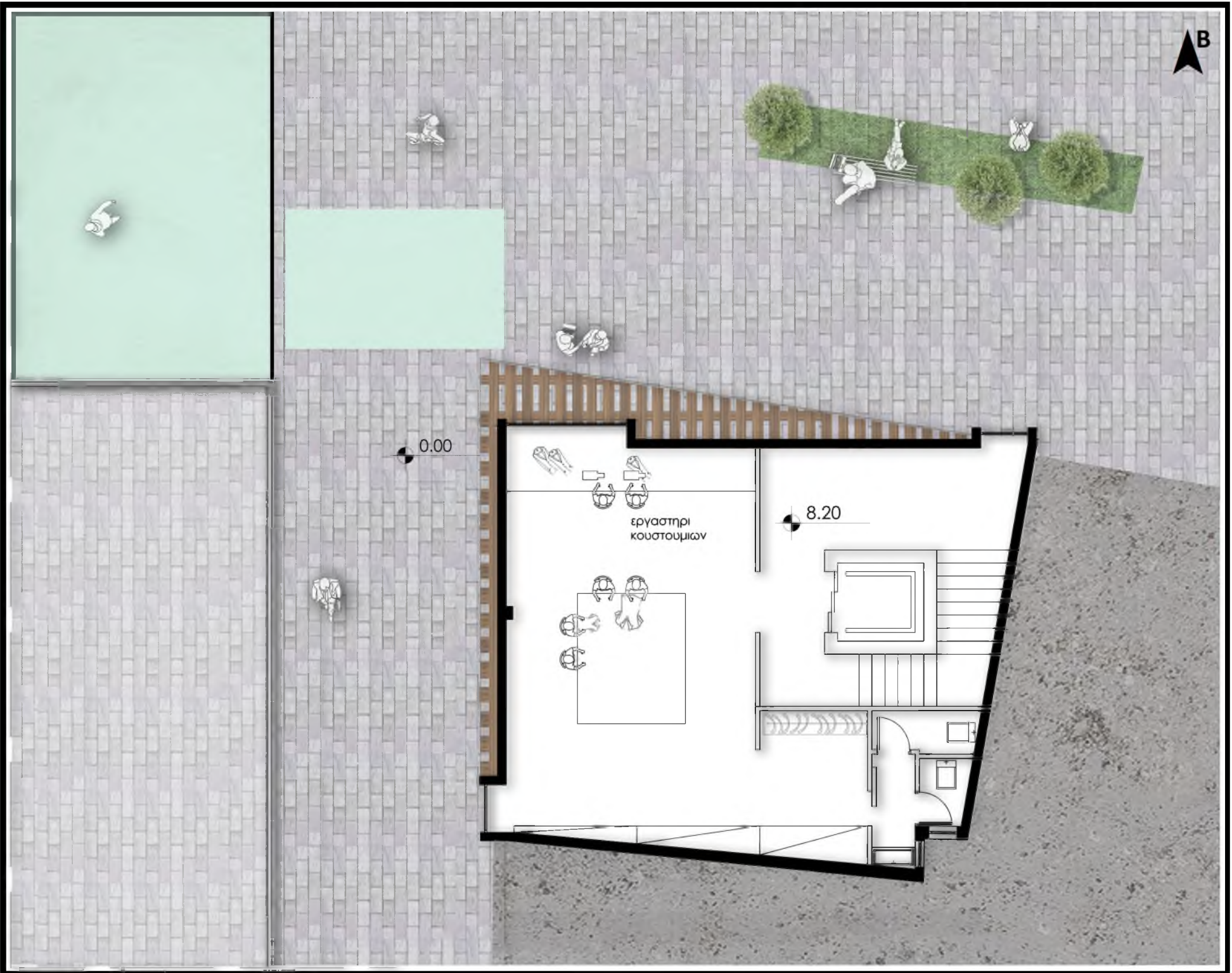
Υπόμνημα
θέσεων νησίδων

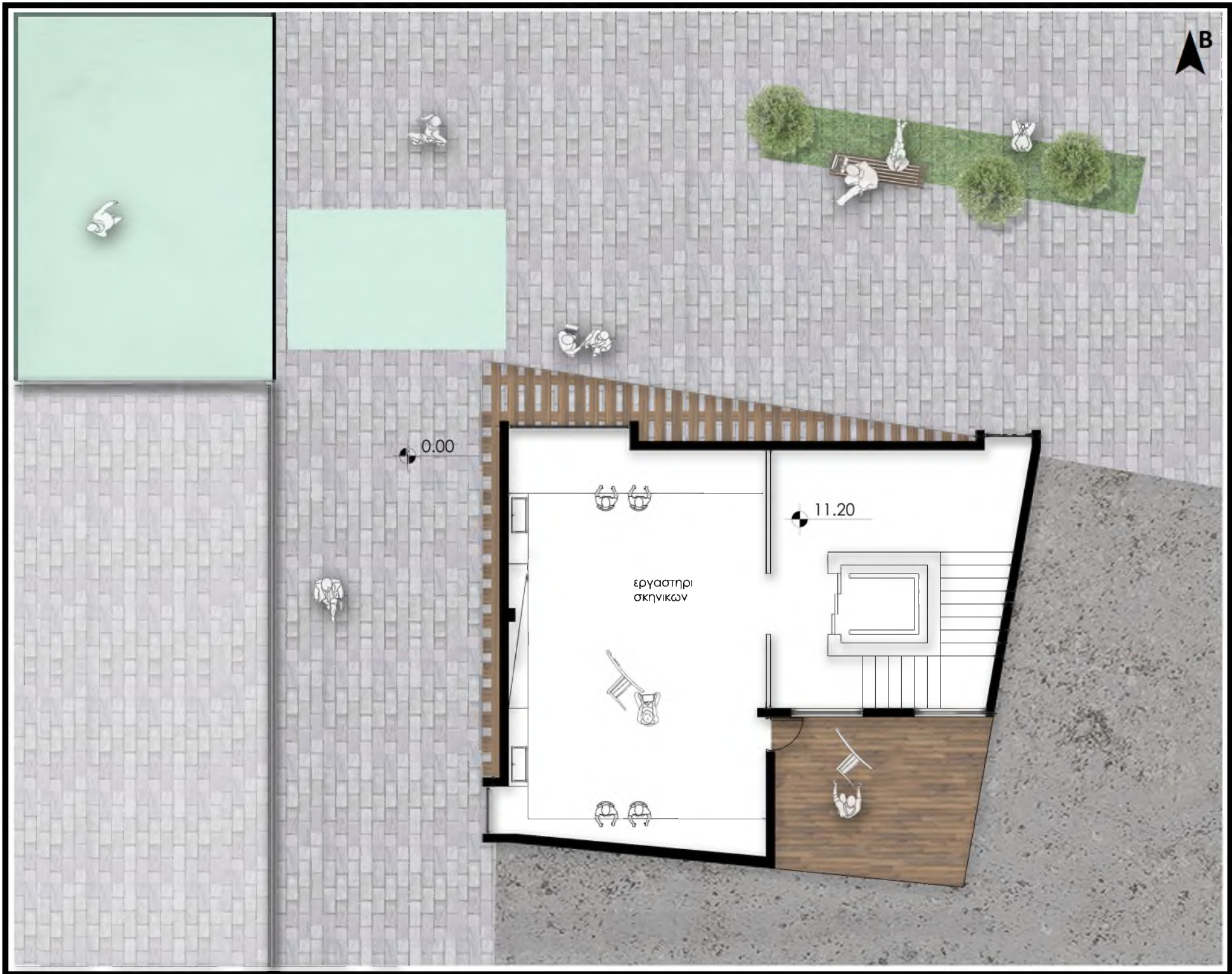

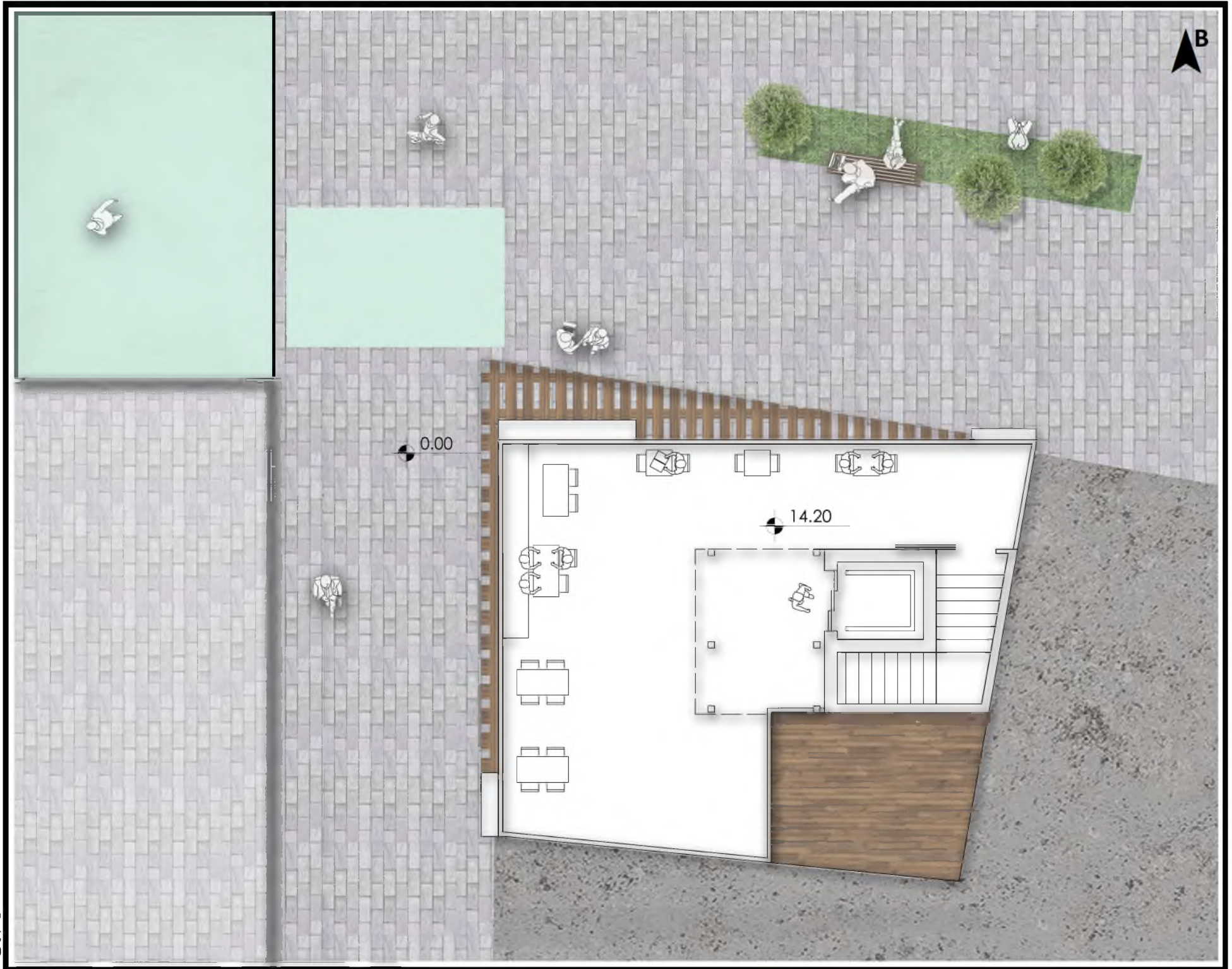

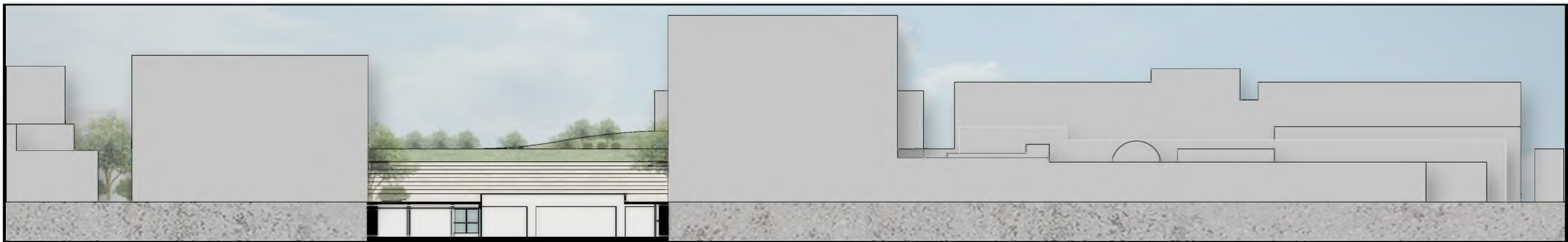
Μονακό
κάτοψη
Α' ορόφου
κλίμακα 1:100

Μονακό
κάτοψη
Γ' ορόφου
κλίμακα 1:100

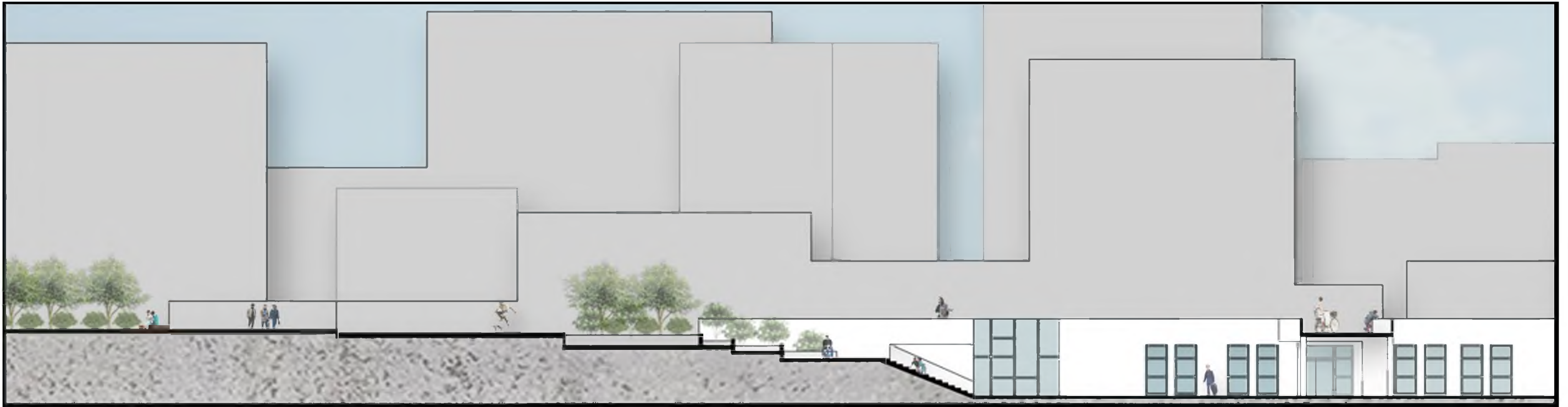
τομή A-A'
κλίμακα 1:500

τομή B-B'
κλίμακα 1:500

τομή Δ-Δ'
κλίμακα 1:500

τμήμα της Δ-Δ'
κλίμακα 1:200

τομή Γ-Γ'
κλίμακα 1:200

τομή Ε-Ε'
κλίμακα 1:200

κεφάλαιο ν

οργάνωση μουσείου

Στόχος του οικοδομήματος γενικότερα και κατ' επέκταση του Μουσείου είναι να δημιουργηθεί ένας δραστήριος πυρήνας έλξης και δημιουργίας. Σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό της ICOM (International Council of Museums) «Μουσείο» εννοείται ένα μόνιμο ίδρυμα, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, ανοικτό στο κοινό, που έχει ως έργο του τη συλλογή, τη μελέτη, τη διατήρηση, τη γνωστοποίηση και την έκθεση τεκμηρίων του ανθρώπινου πολιτισμού και περιβάλλοντος, με στόχο τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Παράλληλα, ο P. Mucchielli, μελετητής της εκπαιδευτικής διαδικασίας, διατύπωσε πως εάν προσέχουμε κατά τη διάρκειά της, συγκρατούμε κατά προσέγγιση (Courau, 2000):

10% από αυτά που διαβάζουμε,

20% από αυτά που ακούμε,

30% από αυτά που βλέπουμε,

50% από αυτά που βλέπουμε και ακούμε ταυτόχρονα,

80% από αυτά που λέμε,

90% από αυτά που λέμε, ενώ ταυτόχρονα εκτελούμε πράξεις που απαιτούν σκέψη και στις οποίες εμπλεκόμαστε ενεργητικά.

Για τους λόγους αυτούς, αλλά και ως προσωπική επιθυμία, επιχειρήθηκε να διαμορφωθεί ένα διαδραστικός μουσεολογικός χώρος στον οποίο οι επισκέπτες θα έχουν ενεργό ρόλο σε σημεία της ξενάγησης, και θα συνοδεύεται από οπτικο-ακουστικό υλικό. Για την υποστήριξη ενός τέτοιου προγράμματος διαμορφώθηκε στην είσοδο ένα σαλόνι ομαδοποίησης των επισκεπτών και έναρξης καθώς και τα κατάλληλα γραφεία για τους ξεναγούς όπου θα μπορούν να οργανώνουν τις ξεναγήσεις και να μελετούν ομαδικά ή ατομικά. Παράλληλα, σχεδιάστηκε μια πιθανή διαδρομή επίσκεψης με στάσεις και εκθέματα.

Ξεκινώντας λοιπόν, μια ομάδα μοιράζεται στον κάθε ένα ξεχωριστά ένα κείμενο στο οποίο εξιστορείται η γέννηση του θεάτρου και αναλύονται επιγραμματικά οι δύο ισχυρότερες θέσεις επί του θέματος. Αυτόματα η ομάδα χωρίζεται σε δύο τμήματα – απόψεις σε αυτή που θέλει το θέατρο να γεννηθήκε αυθόρμητα μέσα από την εξέλιξη του διθυράμβου και αυτή που θεωρεί ότι πρόκειται για ένα καλά οργανωμένο «σχέδιο» των πρωτοπόρων του διθυράμβου. Οι ομάδες αποτελούν τμήμα του χορού που συνομιλούν με τους επικεφαλείς (ξεναγούς). Στην επόμενη ενότητα, διαμορφώνεται μια “σκηνή” η οποία περιβάλλεται από τρεις τοίχους και χώρο καθισμάτων όπου οι επισκέπτες γίνονται “θεατές” και η “παράσταση” έχει θέμα τη διεξαγωγή παραστάσεων κατά τους δραματικούς αγώνες και τα είδη που έπαιρναν μέρος. Ουσιαστικά στο σύντομο χρονικό διάστημα ενός δεκαπεντάλεπτου δρώμενου οι θεατές βιώνουν τα “Μεγάλα Διονύσια”. Ταυτόχρονα, μέσα από τη δράση αυτή, φαίνεται η οργάνωση των παραστάσεων, ποιοι διαλέγονταν για ηθοποιούς, από πόσα μέλη αποτελούνταν το κοινό κλπ. Συνεχίζοντας, η ομάδα επισκεπτών διέρχεται από ένα μουσικό πέρασμα, στο οποίο έρχονται σε μια επαφή με μουσικές συνθέσεις που έχουν συνοδεύσει έργα, ενώ δεξιά και αριστερά αναγράφονται πληροφορίες για τη μουσικότητα και τα ηχητικά εφέ που χρησιμοποιούσε το αρχαίο δράμα.

Από αυτό μουσείο δεν θα μπορούσε να λείπει η αναφορά στους μεγάλους ποιητές και τα έργα τους, έτσι στη μετάβαση από τη μουσική ενότητα και τις ενδυμασίες-προσωπεία αναγράφονται οι ποιητές με τα έργα τους και εκτίθενται γλυπτά ομοιώματά τους. Όσον αφορά την ενδυματολογική ενότητα, εκτίθενται αντίγραφα των ενδυμασιών που γνωρίζουμε ότι χρησιμοποιούσαν από αναπαραστάσεις σε αγεία και αμφορείς και ταυτόχρονα υπάρχουν προσωπεία όπου μπορούν οι επισκέπτες να φορέσουν.

διάγραμμα
διαδρομής

Στο κλείσιμο της ξενάγησης εκτείνονται αναπαραστάσεις των μηχανισμών που αξιοποιούνταν για να μεταφέρουν το θεατή στην απαιτούμενη κατάσταση και σε ένα τραπέζι-δοχείο με ξυλάκια συναρμολογούμενα (τύπου lego) θα μπορεί ο κάθε θεατής να παραλάβει ένα ενθύμιο που θα κατασκευάσει. Θα μπορούσαν για παράδειγμα να υπάρχουν κομμάτια και οδηγίες συναρμολόγησης ενός άρματος για τον “από μηχανής θεό” ή ενός περιάκτου-τριγωνικής κατασκευής η οποία περιστρέφονταν και κάθε πλευρά απεικόνιζε άλλο τόπο-σκηνικό.

Στο σημείο αυτό, η ξενάγηση θα συνεχίζεται για όσους επιθυμούν στον εξωτερικό χώρο, στο Α' αρχαίο θέατρο, όπου θα μπορούν επίσης μέσω δράσεων να γνωρίσουν κάποια βασικά στοιχεία για το μνημείο, την ανασκαφική του πορεία κλπ, ενώ το τέλος της διαδρομής θα είναι στο spot της οδού Βενιζέλου, που θα φιλοξενούνται οι θεματικές οθόνες που προαναφέρθηκαν.

Η παραπάνω διαδρομή αποτελεί πρόταση, η οποία απαιτεί συνεργασία, συντονισμό και διάθεση από πολλούς ανθρώπους για να οργανωθεί, να λειτουργήσει και ιδανικά, να προσαρμόζεται ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται (παιδιά, ενήλικες, ΑΜΕΑ, μετανάστες). Είναι εμπνευσμένη από τη δράση, που αποτελεί βασικό συστατικό του θεάτρου και επιχειρεί να “μυθήσει” τον σύγχρονο θεατή στην πολιτιστική κουλτούρα του θεάτρου. Έτσι, διαμορφώθηκε ουσιαστικά ένας σκηνικός λαβύρινθος από εκθέματα που θα παίρνουν μορφή μέσα από αυτή τη διαδικασία μεταβάλλοντας τις εικόνες-ερεθίσματα. Όσον αφορά το πρακτικό μέρος πραγματοποίησής της, θεωρώ ότι το ανθρώπινο δυναμικό των θεατρικών ομάδων της πόλης επαγγελματικών ή μη έχει τη δυνατότητα να παράξει ένα τέτοιο έργο και να διοργανώνει παράλληλα θεματικές εκδηλώσεις-συναντήσεις-συνέδρια για να προβάλλουν και να εξελίσσουν το έργο τους.

εικόνα i.55

Αγγείο, ο τραγικός υποκριτής τον 5ο αιώνα π.Χ. ενδυμασία, υποδήματα και προσωπίο

εικόνα i.56

αναπαραστάση συστήματος “περιάκτων” και της κατασκευής “από μηχανής θεός”

εικόνα i.57

αμφορέας, ο χορός των ιππέων και ο αυλητής.

κεφάλαιο vi

ενεργειακό πρόγραμμα

Οι σύγχρονες κτιριακές απαιτήσεις για μείωση του οικολογικού αποτυπώματος των κτιρίων, η εύρεση τρόπων εξοικονόμησης ενέργειας και οικονομικών λύσεων ήταν βασικοί παράγοντες που επηρέασαν τη διαδικασία επίλυσης της σύνθεσης.

Όσον αφορά το υπόσκαφο τμήμα του οικοδομήματος με το αίθριο, τα ανοίγματά του διαμορφώθηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις για φυσικό φωτισμό και αερισμό και να μην εξαρτώνται αποκλειστικά από τις μηχανολογικές εγκαταστάσεις. Επιλέχθηκαν ανοιγόμενα κουφώματα αλουμινίου και σταθερά υαλοστάσια θωρακισμένα με την απαραίτητη μεμβράνη ηλιοπροστασίας. Κατά τη διάρκεια της ενεργειακής μελέτης εντοπίστηκε ότι η επιφάνεια των ανοιγμάτων δεν επαρκούσε για τον απαιτούμενο φυσικό αερισμό και για την επίλυση του ροβλήματος, δημιουργήθηκαν δύο λωρίδες ανοιγμάτων επί των υαλοστασίων (μία στο επάνω μέρος και μία κάτω). Αυτή η κίνηση αφενός αύξησε την απαιτούμενη επιφάνεια, αφετέρου διευκόλυνε την εναλλαγή και κυκλοφορία του νωπού αέρα. Έτσι, ισχύει:

-Για το φωτισμό: Συνολική Επιφάνεια των ανοιγμάτων σε $m^2 > 10\%$ της επιφάνειας του κτιρίου.

Για το κτίριο του Μουσείου ισχύει: $147.85m^2 > 88.45m^2 (10\% * 845m^2)$

Για το κτίριο του θεάτρου ισχύει: $122.45m^2 > 60.00m^2 (10\% * 600m^2)$

Για το υπόγειο του "Μονακό" ισχύει: $33.25m^2 > 17.70m^2 (10\% * 177m^2)$

-Για τον αερισμό: Συνολική Επιφάνεια των ανοιγμάτων σε $m^2 > 10\%$ της επιφάνειας του κτιρίου (για χώρους συνάθροισης κοινού).

Για το κτίριο του Μουσείου ισχύει: $30.85m^2 > 88.45m^2 (10\% * 845m^2)$

Για το κτίριο του θεάτρου ισχύει: $84.50m^2 > 60.00m^2 (10\% * 600m^2)$

Για το υπόγειο του "Μονακό" ισχύει: $25.75m^2 > 17.70m^2 (10\% * 177m^2)$

Ωστόσο, ένα μουσείο, εφόσον θεωρείται χώρος συνάθροισης κοινού, απαιτεί συχνές εναλλαγές νωπού αέρα, γεγονός που καθιστά αδύνατη τη χρήση μόνο ανοιγμάτων και απαιτεί μηχανολογική εγκατάσταση εξαερισμού. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκε μια ζώνη 40 εκ. κάτω από την πλάκα με ψευδοροφή όπου τοποθετήθηκαν οι αγωγοί εξαερισμού, κλιματισμού και αφύγρανσης. Η λειτουργία τέτοιων μηχανών χρειάζεται επιτοίχιο άνοιγμα εισόδου και εξόδου νωπού αέρα. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος ανακύκλωσης αέρα, η είσοδος γίνεται από το αίθριο και η έξοδος στον υπαίθριο χώρο του αρχαίου θεάτρου, σε σημείο όπου δεν ενοχλεί. Στην έξοδο αυτή, εγκαταστάθηκε και φίλτρο ενεργού άνθρακα για την απορρόφηση των οσμών. (εικόνα i.56).

Το σύστημα θέρμανσης που επιλέχθηκε είναι τρεις αντλίες θερμότητας ισχύος 50 KW με δύο δεξαμενές του ενός τόνου στην κάθε μία, για ζεστό νερό θέρμανσης. Οι ανάγκες του κτιρίου για ζεστό νερό χρήσης είναι περιορισμένες λόγω της χρήσης του, εξαιρώντας στο κτίριο του Μονακό το lounge bar και το λουτρό στο θεατρικό εργαστήρι καθώς και τα λουτρά των καμαρινιών του κτιρίου θεάτρου. Για την κάλυψη των αναγκών αυτών τοποθετήθηκαν στην οροφή του κλιμακοστασίου του κτιρίου Μονακό ηλιακά πανέλα συλλογής ενέργειας.

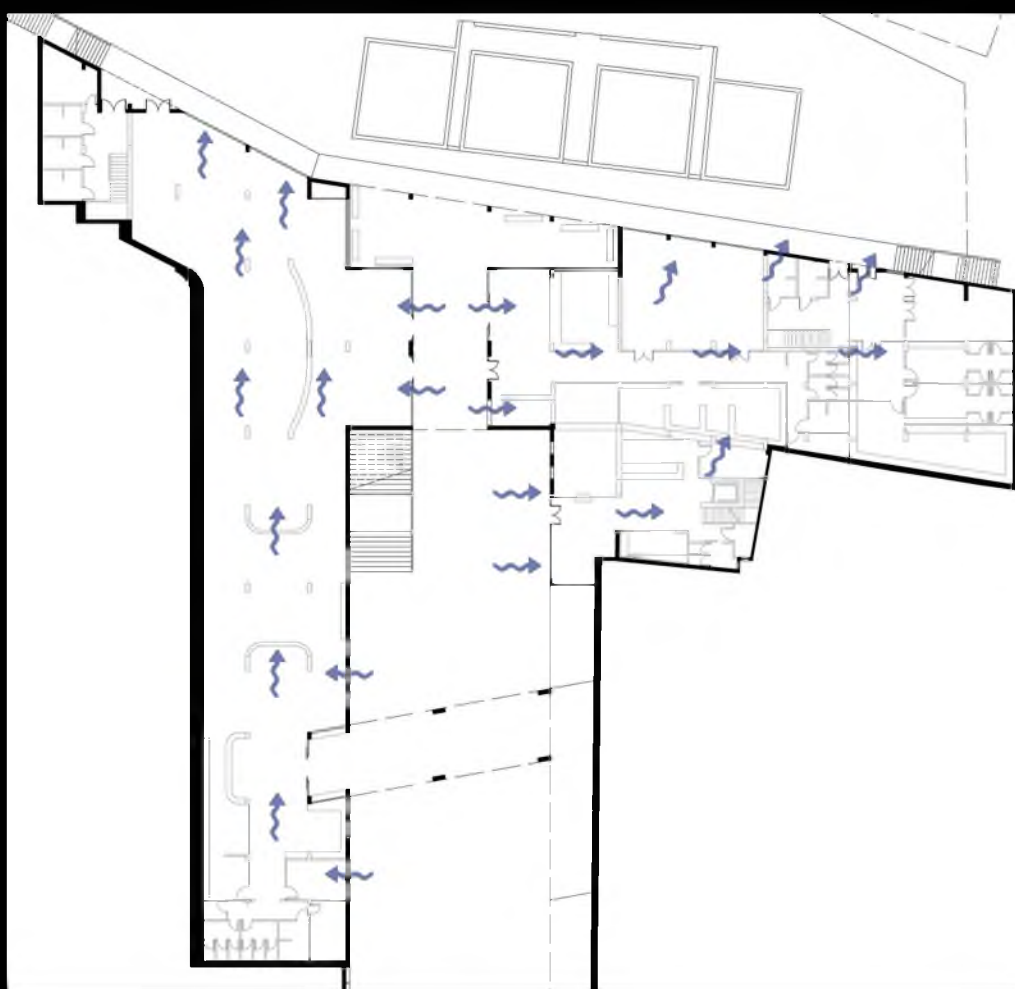
Από το απόσπασμα της μελέτης του T.E.E. KENAK φαίνεται η ετήσια κατανάλωση του υπόσκαφου κτιρίου ($47.8KW/m^2$). Αρχικός στόχος ήταν η κατασκευή και η επίλυση ενός ενεργειακά αυτόνομου κτιρίου. Ωστόσο, η έλλειψη χώρου για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιοθερμικών συστημάτων απέκλεισε το ενδεχόμενο αυτό. Μοναδική λύση για να πραγματοποιηθεί ένα τέτοιο ενεργειακά αυτόνομο

οσμών (εικόνα i.56). Ακόμη, τοποθετήθηκαν αγωγοί εισαγωγής νωπού αέρα από τον υπαίθριο χώρο του θεάτρου και μέσω υπόγειων αγωγών όπου μέσω εναλλακτήρων αέρα, θα διοχετεύεται στους χώρους του υπόσκαφου κτιρίου, στο αίθριο και τους πεζοδρόμους δροσερός αέρας τους θερινούς μήνες. Η κίνηση αυτή βελτιώνει το μικροκλίμα της περιοχής (όπως αναφέρθηκε και στη βιοκλιματική μελέτη του Δήμου) και ταυτόχρονα παρέχει δροσισμό στο κτίριο μειώνοντας τις καταναλώσεις του. Στον πίνακα του KENAK φαίνεται καθαρά πως οι καταναλώσεις σε KW εκτοξεύονται κατά τους θερινούς μήνες.

Το σύστημα θέρμανσης που επιλέχθηκε είναι τρεις αντλίες θερμότητας ισχύος 50 KW με δύο δεξαμενές του ενός τόνου στην κάθε μία, για ζεστό νερό θέρμανσης. Οι ανάγκες του κτιρίου για ζεστό νερό χρήσης είναι περιορισμένες λόγω της χρήσης του, εξαιρώντας στο κτίριο του Μονακό το lounge bar και το λουτρό στο θεατρικό εργαστήριο καθώς και τα λουτρά των καμαρινιών του κτιρίου θεάτρου. Για την κάλυψη των αναγκών αυτών τοποθετήθηκαν στην οροφή του κλιμακοστασίου του κτιρίου Μονακό ηλιακοί θερμοσίφωνες (κάλυψη του 80% περίπου των απαιτήσεων).

εικόνα i.56

εικόνα i.57

ΤΕΕ KENAK Έκδοση 1.30.1.2 - Engine 1.7.6.19

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΟΥ

	ΘΕΡΜΑΝΣΗ	ΨΥΞΗ	ΖΝΧ	ΦΩΤΙΣΜΟΣ
	(kWh/m ²)			
ΙΑΝ	1.0	0.0	0.0	1.3
ΦΕΒ	0.7	0.0	0.0	1.1
ΜΑΡ	0.6	0.0	0.0	1.3
ΑΠΡ	0.5	0.0	0.0	1.2
ΜΑΙ	0.0	0.5	0.0	1.3
ΙΟΥΝ	0.0	8.2	0.0	1.2
ΙΟΥΛ	0.0	9.7	0.0	1.3
ΑΥΓ	0.0	8.9	0.0	1.3
ΣΕΠ	0.0	0.5	0.0	1.2
ΟΚΤ	0.5	0.0	0.0	1.3
ΝΟΕ	0.6	0.0	0.0	1.2
ΔΕΚ	0.9	0.0	0.0	1.3
ΣΥΝ	4.9	27.9	0.0	15.0

Αρχικός στόχος ήταν η κατασκευή και η επίλυση ενός ενεργειακά αυτόνομου κτιρίου. Λόγω της έλλειψης χώρου για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιοθερμικών συστημάτων επιλέχθηκε η τοποθέτησή τους σε δημόσια κτίρια στο κέντρο και περιφερειακά της πόλης (όπως το Δημαρχείο, η Νομαρχία, το Διαχρονικό Μουσείο κλπ) μέσω του προγράμματος Net Metering της Δ.Ε.Η.. Με την εφαρμογή αυτή, μπορεί να παραχθεί η απαιτούμενη ενέργεια και ταυτόχρονα να γίνει εξοικονόμηση σε όλα τα δημόσια κτίρια. Αξιοποιώντας, ωστόσο τις διατιθέμενες επιφάνειες, τοποθετήθηκαν φωτοβολταϊκά πλακίδια σε σημεία της οδού Βενιζέλου όπου μπορεί να απορροφηθεί η ηλιακή ακτινοβολία αλλά και στο δάπεδο του δώματος του κτιρίου “Μονακό” που δέχεται ηλιακή ακτινοβολία καθ’ όλη τη διάρκεια της ημέρας.

Ταυτόχρονα, σημαντικός παράγοντας στη μείωση των καταναλώσεων είναι η προστασία του κελύφους του κτιρίου. Για αυτό επιλέχθηκαν κουφώματα αλουμινίου και τοποθέτηση εξωτερικής θερμοπρόσοψης από “γραφίτουα πολυστερίνη” ERS 100, πάχους 10 εκατοστών, και συντελεστή θερμοδιαπερατότητας $\lambda=0.31$, στους τοίχους που εκτίθενται στο αίθριο και τον υπαίθριο χώρο του μνημείου, ενώ στους τοίχους που είναι σε επαφή με το έδαφος πολυστερίνη ίδιων τεχνικών χαρακτηριστικών με πάχος 5 εκατοστά. Τέλος, σημαντικό τμήμα ενέργειας διατείνεται επίσης για το φωτισμό του κτιρίου και τη χρήση ηλεκτρικών συσκευών. Για τη μείωση των καταναλώσεων αυτών, προτείνεται να τοποθετηθούν συσκευές κατηγορίας A+ και λαμπτήρες LED.

Κλείνοντας, εντοπίστηκε ότι οι χρήσεις που φιλοξενεί το κτίριο και οι απαιτήσεις του λόγω της συνάθροισης κοινού, καθιστούν σχεδόν αδύνατη την κατασκευή ενός ενεργειακά αυτόνομου οικοδομήματος. Ωστόσο, αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία και εφαρμόζοντας κανόνες βιοκλιματικού σχεδιασμού, τα επίπεδα των καταναλώσεων μπορούν να μειωθούν σημαντικά.

επίλογος

Στο κέντρο της Λάρισας, στις συμβολές των οδών Παπαναστασίου και Βενιζέλου, απέναντι από το αρχαίο θέατρο, το κτίριο του “Μονακό” αποτέλεσε η αρχή της μελέτης. Το αρχαίο θέατρο και ο αποκλεισμός του από την καθημερινή ζωή της πόλης, ενέπνευσε τη δημιουργία ενός ζωτικού χώρου παραστάσεων. Κατά τη διάρκεια της μελέτης επιχειρήθηκε να οργανωθεί ένα σχέδιο πολιτιστικών παρεμβάσεων, δράσεων και δραστηριοτήτων που θα συνδέσει την καθημερινότητα των πολιτών με τα πολιτιστικά στοιχεία του παρελθόντος.

Ζωτικής σημασίας παράγοντας για να πραγματοποιηθεί το εν λόγω σχέδιο και να αποτελέσει πόλο έλξης είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της πόλης και η ένταξή του στις δράσεις του οικοδομήματος. Η πρόταση εντάξει ένα νέο πρότυπο στη λειτουργία των Μουσείων, να αποδυναμώσει την παθητικότητα των επισκεπτών και να δημιουργήσει μια νέα ροή στη μετάδοση των γνώσεων χρησιμοποιώντας σύγχρονες εφαρμοσμένες εκπαιδευτικές μεθόδους. Έτσι το κτιριολογικό πρόγραμμα οργανώθηκε σ' αυτή την κατεύθυνση διαμορφώνοντας χώρους που να ικανοποιούν τις ανάγκες των ατόμων που δρουν σε αυτούς. Τέλος, η μελέτη προσανατολίστηκε στις απαιτήσεις της εποχής για κτίρια με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα αξιοποιώντας τις δυνατότητες της περιοχής και επιλέγοντας τα καταλυλότερα κατασκευαστικά υλικά.

ευχαριστήρια

Στην προσπάθεια αυτή συνάντησα ανθρώπους, ανταλλάξαμε απόψεις, με συμβούλεψαν, με καθοδήγησαν, με βοήθησαν στην επίλυση πρακτικών προβλημάτων που προέκυψαν και θα ήθελα να ευχαριστήσω και να αναφέρω ξεχωριστά. Πρώτα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Καναρέλη για την επίβλεψη της εργασίας και τον κ. Τσαγκρασούλη για τις πολύτιμες συμβουλές. Στη συνέχεια τα μέλη των θεατρικών ομάδων που συναντήθηκαν μαζί μου και μοιράστηκαν τους προβληματισμούς και τις σκέψεις τους. Σημαντική ήταν και η βοήθεια από τους δημόσιους φορείς στους οποίους απευθύνθηκα για πληροφορίες και έντυπα, συγκεκριμένα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους υπάλληλους στο σχέδιο πόλης και τον κ. Δημήτρη Καραγκούνη από την Αρχαιολογία. Ακόμη τους συνεργάτες μηχανικούς που συμβουλευτήκα για τα ζητήματα των στατικών και μηχανολογικών επιλογών Καρυδιά Μιχάλη, Χύτα Φίλιππο και Τσαντήλα Δημήτρη. Τέλος τον κ. Κούτρα Γιώργο για την παραχώρηση του ξυλουργείου του και τον κ. Γκίνη Βασίλη για τη βοήθειά του στην κοπή των ξύλων.

βιβλιογραφία, μελέτες & ιστότοποι

_Ιστορία Ευρωπαϊκού Δράματος και Θεάτρου | 1. Από την Αρχαιότητα στους Γερμανούς Κλασικούς | Erika Fisher-Lichte | εκδόσεις ΠΛΕΘΡΟΝ
ISBN 978-960-348-207-9

_Ιστορία του Θεάτρου | Πρώτος Τόμος | Paolo Bosisio | εκδόσεις ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ
ISBN 960-322-263-1

_Μουσείο Αποθήκη ή Ζωντανός Οργανισμός | Μαρία Οικονόμου | εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ
ISBN 960-218-319-5

_Για τη Μουσεολογία και τον Πολιτισμό | Ματούλα Σκαλτσά | εκδόσεις ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ
ISBN 960-756-811-7

_Κατασκευή Κτιρίων Σύνθεση και Τεχνολογία | Χρήστος Γ. Αθανασόπουλος | εκδόσεις ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ
ISBN 960-912-990-0

_Διαμόρφωση Εσωτερικών Χώρων, Διαχωριστικοί Τοίχοι, Ψευδοροφές | Walter Meyer-Bohe | εκδόσεις Μ.ΓΚΙΟΥΡΔΑΣ
SKU 0087849

_Αρχαίο Θέατρο Λάρισας | Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού | Επιστημονική Επιτροπή ISBN 978-618-81544-0-7

_Η Λάρισα, Τοπογραφική και ιστορική μελέτη | Φαρμακίδης Επαμεινώνδας | εκδόσεις του βιβλιοπωλείου Γνώση | Λάρισα

_Σύνταξη και καταγραφή γενικών αρχών και στόχων της επικείμενης ανάπλασης του Φρουρίου Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής τους | Ιωαννίδης, Μαλέκα, Μπουρονίκος, Ντεούδης, Παρασκευάς, Τσιτώτα | Τ.Ε.Ε., Τμ. Κεντρ.-Δυτ. Θεσσαλίας | Λάρισα | 1996

_Ερευνητική Διπλωματική Εργασία: Η εξέλιξη του λόφου του Φρουρίου στη Λάρισα | Φοιτήτρια Ανθή Μάτσακα | Επιβλέπων Καθηγητής: Νομικός Μιχαήλ | Ιούνιος 2012 | Σχολή Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.

_Λόφος του Φρουρίου στη Λάρισα: Επεμβάσεις στο Δημόσιο χώρο-Ενεργοποίηση της Περιοχής | Φοιτητές: Ηλιόπουλος Εμμανουήλ, Κούρτη Μαρία | Επιβλέποντες: Παπαδόπουλος Σπύρος, Φιλιππιτζής Δημήτρης | Οκτώβριος 2009 | Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

<http://www.larissa-culturestories.gr>
<https://www.slideshare.net/lgia/ss-70737184>
<http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
<http://www.piop.gr/el/idrima.aspx>
<http://el.wikipedia.org>
<http://dimoslarissas.itbiz.gr>
<http://7gym-laris.lar.sch.gr>
<http://www.tourism-larissa.gr>
<http://www.tedklarisas.gr>
<http://www.it.uom.gr>
<http://www.eleftheria.gr>
<http://webcache.googleusercontent.com>
[http://www.nomosphysis.org.gr/articles.](http://www.nomosphysis.org.gr/articles)
http://www.investagroup.gr/el/projects/education/mpezesteni_tourkike
<http://www.archstudies.gr/2011/10/blog-post.html>
http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=15297
<http://www.ert.gr>

πηγές εικόνων

- i.1 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία
- i.2 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία
- i.3 <http://apostolosparaparis.blogspot.gr>
- i.4 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.5 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.6 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.7 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.8 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.9 <http://www.larissa-theatre.com/theatro-larissas/>
- i.10 έως i.14 Αρχαίο Θέατρο Λάρισας – Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού | Επιστημονική Επιτροπή ISBN 978-618-81544-0-7
- i.15 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία
- i.16 Προσωπικό αρχείο
- i.17 <http://www.trikalanews.gr>
- i.18 <http://www.larissanet.gr>
- i.19 Προσωπικό αρχείο
- i.20 <http://www.larissanet.gr>
- i.21 <http://www.larissa-culturestories.gr>
- i.22 Προσωπικό αρχείο
- i.23 <http://www.larissa-culturestories.gr>
- i.24 Προσωπικό αρχείο
- i.25 Προσωπικό αρχείο
- i.26 <http://7gym-laris.lar.sch.gr>
- i.27 <http://7gym-laris.lar.sch.gr>
- i.28 <http://6odimlarissas.blogspot.gr>
- i.29 Προσωπικό αρχείο
- i.30 <http://www.larissa-culturestories.gr>
- i.31 <http://www.kathimerini.gr>

- i.32 Προσωπικό αρχείο
- i.33 <http://apostolosparaparis.blogspot.gr>
- i.34 <http://www.thessaliainfo.gr>
- i.35 Προσωπικό αρχείο
- i.36 έως i.40 <http://larissa-culturestories.gr/el/paramithia>
- i.41 Σχέδιο Πόλης/επεξεργασία
- i.42 Σχέδιο Πόλης/επεξεργασία
- i.43 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία
- i.44 <http://culture.larissa-dimos.gr>
- i.45 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία
- i.46 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία και Προσωπικό αρχείο
- i.47 Αρχεία θεατρικών ομάδων
- i.48 Λήψη από Google Earth/επεξεργασία, προσωπικό αρχείο και σχέδιο κάτοψης υπάρχοντος κτιρίου
- i.49 Σχέδιο Πόλης/επεξεργασία
- i.50 Σχέδιο Πόλης
- i.51 Προσωπικό αρχείο
- i.52 <http://www.athinorama.gr>
- i.53 Προσωπικό αρχείο
- i.54 Προσωπικό αρχείο
- i.55 Ιστορία του Θεάτρου | Πρώτος Τόμος | Paolo Bosisio | εκδόσεις ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ ISBN 960-322-263-1
- i.56 <http://kotsanas.com/>
- i.57 Ιστορία του Θεάτρου | Πρώτος Τόμος | Paolo Bosisio | εκδόσεις ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ ISBN 960-322-263-1
- i.58 Προσωπικό αρχείο
- i.59 Προσωπικό αρχείο

